

**MATERIAŁY 51. Ogólnopolski Młodzieżowy Konkurs Filatelistyczny
"Toruńskie Cosmopolis" - 30.05-02.06.2013**

Toruń

Niemal osiemsetletni Toruń jest jednym z kilku miast, które jako pierwsze na obecnych ziemiach polskich uzyskały prawa miejskie. Oto miasto słynące z niezwykłych zabytków uznanych przez UNESCO za kulturowe dziedzictwo ludzkości, a także burzliwej i jakże bogatej historii oraz – a może przede wszystkim – znane z powodu Mikołaja Kopernika i pierników.

Toruń, stary ośrodek hanzeatycki w ciągu prawie ośmiu wieków swych bogatych dziejów odgrywał znaczącą rolę w kreowaniu politycznej, gospodarczej i kulturalnej europejskiej historii i tradycji. O świetności, wielkości i bogactwie Torunia w całej jego historii przedrozbiorowej decydowało przede wszystkim położenie na skrzyżowaniu ważnych i dalekosiężnych, europejskich szlaków kupieckich oraz polityczne znaczenie Torunia wynikające z licznych uprawnień i przywilejów, najpierw krzyżackich, później królewskich (zwłaszcza tzw. przywilejów kazimierzowskich z 1457 r.), określających podstawy prawne jego niezależności i gospodarki aż do II rozbioru Polski w 1793 r. W tymże roku nastąpił definitywny koniec toruńskiej „republiki mieszczańskiej”. Toruń, dotąd jedno z największych i najbogatszych miast Rzeczypospolitej, pod zaborem pruskim został zniszczony gospodarczo, pozbawiony tych wszystkich elementów, które dotychczas determinowały jego rangę i stał się wielką twierdzą nadgraniczną, której obostrzenia efektywnie hamowały rozwój miasta. Wówczas właśnie, zapoczątkowana jeszcze przez króla pruskiego Fryderyka II po I rozbiorze w 1772 r., systematyczna aktywizacja niedalekiej Bydgoszczy miała doprowadzić do jej rozwoju i przeciwstawienia dwóm silnym polskim ośrodkom: Toruniowi i Gdańskowi, później do stworzenia z niej „silnego bastionu niemczyzny na wschodzie” (więcej tutaj). Po odzyskaniu niepodległości w 1920 r. Toruń zaczął odzyskiwać utraconą pozycję, a usytuowanie tu siedziby władz województwa Pomorskiego stało się poważnym czynnikiem miastotwórczym, w pewnym stopniu rekompensującym jego przedrozbiorową rangę (więcej tutaj).

Toruński zabytkowy zespół staromiejski obok krakowskiego jest jednym z najcenniejszych w Polsce zespołów architektonicznych o średniowiecznym układzie przestrzennym. Składa się ze Starego Miasta (prawa miejskie w 1233 r.), niewiele młodsze Nowego Miasta (1264 r.) oraz terenu zamku krzyżackiego (poł. XIII w.).

Zachowane do dziś dziedzictwo materialne i kulturowe Torunia świadczy o dawnej potędze ekonomiczno-politycznej miasta położonego na skrzyżowaniu dalekosiężnych lądowych i wodnych szlaków handlowych, które od początku swego istnienia stawało się coraz większym europejskim ośrodkiem handlowym, a już około 1280 r. dołączyło do związku miast hanzeatyckich; utrzymywało rozległe i żywe kontakty handlowe z całą Europą, zwłaszcza z Flandrią, Westfalią, Anglią, Rusią Czerwoną i Węgrami. Ostatni raz Toruń wziął udział w zjeździe Hanzy w Lubece w 1572 r., reprezentując też Chełmno, Elbląg, Braniewo i Królewiec.

Toruńska starówka jest pomnikiem historii najwyższej klasy światowej. Rozplanowanie zespołu staromiejskiego nie zmieniło się od czasów średniowiecza. Dzięki temu dziś możemy podziwiać wspaniały kompleks z jego doskonałymi rozwiązaniami urbanistycznymi, z około połowy XIII w., który przez stulecia nie został przebudowany.

Na wyjątkową architekturę średniowiecznego, gotyckiego Torunia składają się liczne kamienice mieszczańskie i kupieckie z czerwonej cegły (w tym Dom Kopernika), imponujący Ratusz Staromiejski, monumentalne kościoły z Katedrą Świętojańską (z największym polskim dzwonem średniowiecznym Tuba Dei), kompleks murów miejskich, bram i baszt (w tym słynna Krzywa Wieża) oraz ruiny zamku krzyżackiego.

Spśród setek toruńskich obiektów zabytkowych, pięć najcenniejszych zakwalifikowano do najwyższej klasy światowej. Pięć takich zabytków w jednym mieście to liczba największa po krakowskiej dziewięćce! Ponadto zespół Starego i Nowego Miasta oraz zamku krzyżackiego jako całość stanowi także wartość najwyższą - światową. Stylowo gotycka i renesansowa architektura toruńska należy do sztuki północnoeuropejskiej, zwłaszcza zaś jej kręgu obejmującego całe południowe wybrzeże Morza Północnego i Bałtyku, od Flandrii aż po Rygę (więcej tutaj).

Historia polityczna, ekonomiczna i kulturalna uczyniła z Torunia jedno z najbardziej fascynujących miast w Europie. Początki grodu, jak i formowanie ustroju późniejszego Wielkiego Miasta Pruskiego związane są z 223-letnim panowaniem na tych terenach zakonu krzyżackiego. Torunianie, dążąc do uniezależnienia politycznego i gospodarczego, zwrócili się jednak ku królom polskim. Przyłączenie miasta do Królestwa Polskiego w połowie XV w. przyniosło kolejny okres rozkwitu Torunia.

Najstarsze świadectwa ludzkiej bytności na terenie Torunia pochodzą z roku ok. 9000 p.n.e., natomiast pozostałości osady lużyckiej na terenie zamku krzyżackiego datuje się na rok ok. 1100 p.n.e. We wczesnym średniowieczu (IX-XIII w.) w tymże miejscu, tj. przy ujściu Postolska do Wisły wznosił się pierwotny gród toruński, otoczony drewniano-ziemnymi wałami. Strzegł on naturalnej przeprawy przez Wisłę, co nadało mu istotnego znaczenia w rozwoju szlaków handlowych.

Toruń w państwie krzyżackim (1231-1454)

Założony przez Krzyżaków w 1231 r. i obdarowany dwa lata później przywilejem lokacyjnym na prawie chełmińskim Toruń pozostawał w ich władaniu przez ponad dwa stulecia, tj. do wybuchu w roku 1454 polsko-krzyżackiej wojny trzynastoletniej.

To właśnie założony przez Krzyżaków Toruń był ich pierwszym grodem; tu, na miejscu wcześniejszej osady słowiańskiej (z IX-XIII w.), powstał pierwszy zamek krzyżacki (siedziba komtura), odmienny w swoim rozplanowaniu od później stawianych w całym państwie. Stąd Krzyżacy rozpoczęli podbój pogańskich Prusów tworząc z czasem potężne i doskonale zorganizowane państwo zakonne. W 1243 r. w toruńskim klasztorze franciszkańskim odbył się synod, na którym ogłoszono bullę papieską o ustanowieniu na tych terenach czterech nowych diecezji. Do końca XIV w. (dopóki Gdańsk nie zaczął przejmować tej roli) miasto było największym i najważniejszym śródlądowym, hanzeatyckim portem morskim, wielkim ośrodkiem wymiany handlowej między Polską a krajami zamorskimi oraz ośrodkiem kulturalnym i artystycznym państwa krzyżackiego, a liczba jego ludności wynosiła około 13 tysięcy. Stare Miasto Toruń, z racji swego starszeństwa i przodującej pozycji wśród wszystkich miast pruskich, zawsze przewodniczyło Hanzie na Pomorzu, a w toruńskim Ratuszu Staromiejskim mieściło się archiwum Hanzы kwartału pruskiego. Z tego okresu pochodzą wszystkie monumentalne i najważniejsze zabytki miasta, jak: gotycki Ratusz Staromiejski, trzy wielkie gotyckie kościoły, obiekty obronne (mury, baszty, bramy) i największy w kraju zespół budownictwa mieszczańskiego w postaci zachowanych dziesiątek gotyckich kamienic z charakterystycznym układem wnętrza (dziś układ hanzeatyckiej kamienicy kupieckiej, tzw. domu-składu, najlepiej pokazuje Dom Kopernika). Bogaty patrycjat toruński tworząc imponujące budowle, zarówno sakralne, jak i świeckie, chciał po pierwsze dorównać Zachodowi, a po drugie zaspokoić aspiracje artystyczne i pokazać prestiż i potęgę swojego miasta, a co za tym idzie swoją. Tutaj więc powstawały dziś zaliczane do najcenniejszych monumentalne obiekty sakralnej i świeckiej architektury gotyckiej, znane po Kurlandii witraże, z którymi równały się tylko krakowskie, złotnicze wyroby cechowe, rzeźby należące do czołowych osiągnięć polskiej plastyki XIV w., której najwybitniejszym przykładem jest nieoceniona Piękna Madonna Toruńska, wyznaczająca Toruniowi poczesne miejsce wśród najwybitniejszych dzieł sztuki europejskiej.

Dynamiczny rozwój Torunia doprowadził do powstania już w 1264 r. drugiego, odrębnego członu urbanistycznego – Nowego Miasta Torunia. Ponadto wokół szybko rozwijały się liczne przedmieścia, z których największe – Chełmińskie usytuowane było przed Bramą Chełmińską, na północ od Starego Miasta. Tu znajdował się sąd przedmiejski oraz trzy gotyckie kościoły: najstarszy i największy św. Jerzego z leprozorium, św. Wawrzyńca i św. Krzyża. Wszystkie dziś już nie istnieją, dwa pierwsze rozebrane w XIX w. przez zaborcze władze pruskie.

Chociaż Toruń w państwie krzyżackim grał jedną z głównych ról ekonomicznych i politycznych, to jego bogate mieszczaństwo wywodzące się w dużej części z krajów niemieckich, od samego początku odzeganując się od militarnych poczynań Krzyżaków, dążyło do przejścia pod panowanie króla polskiego. Wyrazem tego był choćby udział w założonym w 1440 r. Związku Pruskim – konfederacji szlachty i miast, w której Toruń odgrywał ogromne, przodujące znaczenie. To właśnie jej Tajna Rada rezydująca w Toruniu, jawnie wypowiadając w 1454 r. posłuszeństwo Krzyżakom i wysyłając do Krakowa 'wielkie poselstwo' z informacją „ziemie nasze i nas samych do Królestwa Polskiego włączyliśmy”, doprowadziła do wybuchu trzynastoletniej wojny polsko-krzyżackiej. Już na samym jej początku rycerstwo i miasta Ziemi Chełmińskiej złożyły na toruńskim Rynku Staromiejskim królowi Kazimierzowi Jagiellończykowi uroczysty hołd wierności.

Toruń - wielkie miasto pruskie - w Prusach Królewskich (1454-1792)

W trakcie rozpoczętej atakiem na toruński zamek krzyżacki wojny Toruń pełnił rolę głównego ośrodka dla stanów pruskich, a także dla królewskiej władzy polskiej, stanowiąc wręcz jej bazę w czasie działań wojennych. W efekcie do miasta przybywały poselstwa zagraniczne z papieskimi legatami na czele, które podejmowały inicjatywy mediacyjne. Bogate miasto Toruń nadzwyczaj wytrwale i silnie ekonomicznie wspierało wojnę, przez co w 1456 r. wybuchł bunt mieszczan przeciw rzekomo nadmiernemu opodatkowaniu, krwawo stłumiony przez Radę Miejską (ścięto 68 osób). O potęgę średniowiecznego Torunia niech świadczy fakt, że na wojnę z Krzyżakami miasto przeznaczyło prawie 200 tys. grzywien, tj. kwotę równą dochodom ówczesnego stołecznego Krakowa w ciągu 80 lat, a Poznania w ciągu 270 lat! Toruń (podobnie jak Gdańsk i Elbląg) otrzymał od króla polskiego Kazimierza Jagiellończyka, za swój ofiarny udział w walce z Krzyżakami, hojną rekompensatę w postaci licznych przywilejów i bogatych nadań (z których najważniejszy był przywilej tzw. wielki z 1457 r.), które aż do 1793 r., tj. do II rozbioru, określały wyjątkowy status polityczny i gospodarczy Torunia.

Wojnę w 1466 r. zakończył II pokój toruński m.in. likwidujący państwo krzyżackie w dotychczasowej formie; z jego zachodniej części utworzono tzw. Prusy Królewskie (m.in. z Toruniem, Gdańskiem, Elblągiem i Malborkiem) – autonomiczną prowincję Królestwa Polskiego o dużej odrębności ustrojowej. Prusami Królewskimi rządziła Rada Pruska (później sejmik generalny pruski), prowincja miała odrębną monetę bitą od 1528 r. w mennicy królewskiej w Toruniu, własny skarb, system podatkowy, prawo sądowe oraz herb i pieczęć. Odtąd Toruń, otrzymawszy od króla Kazimierza Jagiellończyka potwierdzenie dotychczasowych i liczne nowe przywileje oraz tytuł królewski, stał się jednym z trzech tzw. Wielkich Miast Pruskich – obok Gdańska i Elbląga najbogatszym miastem ziem polskich, posiadającym wyjątkowy status - szeroką autonomię i uprawnienia prawno-ustrojowe; z tej przyczyny nazywany był „samodzielną republiką mieszczańską”. Poza pełną autonomią sądową Toruń od 1459 r. pełnił też rolę sądu wyższego dla wszystkich miast założonych na prawie chełmińskim. Patrycjusze Torunia i Gdańska jako członkowie Rady Pruskiej na równi ze szlachtą Rzeczypospolitej mieli prawo do udziału w sejmach, z których trzy odbyły się w Toruniu (>>>) oraz prawo do nabywania posiadłości ziemskich (w głosowaniach w sejmach udział brali oraz ziemie nabywać mogli tylko przedstawiciele uprzywilejowanych miast: Krakowa, Poznań, Lwowa, Gdańska, Wilna, Torunia i od 1708 r. Lublina). W takich warunkach politycznych i ekonomicznych Torunia na świat w 1473 r. przyszedł Mikołaj Kopernik. W 1506 r. król Aleksander Jagiellończyk zaspokoił ambicje prestiżowe Torunia upoważniając jego Radę do stosowania czerwonego koloru pieczętnego, co było przywilejem władców, wyjątkowo stosowanym dla miast. Dla Torunia stanowiło to splendor i zewnętrzny, widoczny dowód łaski.

Między innymi w sprawach krzyżackich - jeszcze długo po II pokoju toruńskim - Toruń często odwiedzali polscy królowie rezydując w Sali Królewskiej Ratusza Staromiejskiego. Szczególnie miasto to upodobali sobie Jagiellonowie, a sam Kazimierz Jagiellończyk był tu szesnaście razy. W 1501 r. w czasie pobytu w Toruniu zmarł król Jan Olbracht, którego serce złożone zostało w toruńskiej Katedrze. Poza wymiernymi korzyściami, jakie pociągała za sobą dobra komitywa z krakowskim dworem, wizyty królów dawały też efekt prestiżowo-propagandowy; dla bogatych mieszczan, których fortuny rosły w krocie, stawały się okazją do pokazania w pełni przepychu; przed władcą defilowały więc wszelkie stany.

W XVI i XVII w. dla miasta, zwanego wtedy Królową Wisły, nastał drugi w historii „złoty wiek”, a potęga gospodarcza Torunia wysuwa go ponownie, jak w średniowieczu, na przodujące stanowisko przed innymi miastami Korony. Znakomicie rozwijający się handel toruński tworzy z Torunia miasto tak bogate, że – jak pisze L. Koczy („Dzieje wewnętrzne Torunia do 1792”) – w 2. poł. XVI w. *zamożność jego (podobnie jak Gdańska) razi trochę na tle rozpoczynającego się upadku gospodarczego Rzeczypospolitej*. Dla przykładu dochody budżetu Torunia w XVII w. były przeszło 4 razy większe od dochodów Poznania i 5 razy większe od dochodów Lwowa – miast równie wielkich i handlowych jak Toruń. Można patrycjat toruński, opływając w bogactwa zdobyte handlem i rzemiosłem gromadził dzieła sztuki, teraz renesansowej i manierystycznej, oraz bogate księgozbiory. Znowu zaroilo się od kupców, wędrowców i języków światowych. Między innymi dzięki ustanowionym przywilejem Kazimierza Jagiellończyka w 1472 r. trzem corocznym wielkim międzynarodowym jarmarkom oraz rozległemu patrymonium Toruń znów należał do najbogatszych i najbardziej znaczących ośrodków międzynarodowego handlu i splawu wiślanego oraz centrów sztuki i kultury.

Często gościli tu królowie a miasto przebudowywało swe kamienice zgodnie z panującymi modami architektonicznymi: powstawały bogate w ornamenty okuciowe i stiukowe fasady, charakterystyczne przedproża i bogato zdobione portale. Bogaty patrycjat zwracał uwagę na wystawny wygląd swoich domów, zarówno zewnętrzny, jak i wewnętrzny. Świątynie wyposażane były w dzieła najznamienitszych artystów, wśród mieszczan gościli artyści, politycy i myśliciele. Artyści cechowi, zrzeszeni w połowie XVII w. w aż 53 cechach, pracowali na potrzeby nie tylko miejscowe – toruńskie dzieła trafiały do całych Prus Królewskich i do Rzeczypospolitej. Toruńskie malarstwo, snycerka, rzemiosło artystyczne i architektura okresu renesansu oparte było przede wszystkim na stylu niderlandzkiego manieryzmu. Toruń słynął też z warsztatów złotniczych i wybitnych artystów, np. Jana Chrystiana Bierpfaffa – twórcy ozdobnych trumien króla Władysława IV i innych członków dynastii Wazów.

Zwycięstwo reformacji przypieczętowały nadane Toruniowi (także Gdańskowi i Elblągowi) w 1558 r. przez króla Zygmunta Augusta swobody wyznaniowe. Toruń stał się dużym i ważnym ośrodkiem protestanckim. Innowiercza ludność zaczęła rozwijać działalność kulturalną, szeroko sławne protestanckie Gimnazjum Akademickie należało do czołowych szkół ściągających do Torunia młodzież i uczonych z całej środkowej Europy, a w 1595 r. burmistrz Stroband podejmował próby

założenia uniwersytetu.

Do intelektualnego kręgu toruńskiego w XVI i XVII w. należały tak znane postaci, jak np. Erazm Glicner, Piotr Artomius, Jan Turnowski, Ulryk Schober, Adam Tobolski, Jan Rybiński, Konrad Graser, Adam Freitag, Martin Opitz, Paweł Stransky i inni.

To właśnie wokół założonego w 1568 r. Gimnazjum, podniesionego w 1594 r. do rangi Akademickiego, kwitło życie kulturalne i naukowe, prężnie funkcjonowało środowisko intelektualne. Tu tworzyli wybitni profesorowie, których nie powstydziliby się renomowane uniwersytety. W dziedzinie historii działali np. Krzysztof Hartknoch i Marcin Böhm – znakomici historycy Prus i Polski, Jerzy Piotr Schultz – autor rozpraw z dziejów politycznych Polski. W XVIII w. w Gimnazjum toruńskim rozwijało się zainteresowanie dziejami Polski, historią jej kultury, języka, szkół, kościołów itp.; badania te prowadzili profesorowie gimnazjalni, Niemcy z pochodzenia, ale dobrze znający język polski (m.in. Jan Daniel Hoffmann, Michał Bogusław Ruttich, Efraim Oloff, Jan Fryderyk Bachstrom). Częściami składowymi Gimnazjum były: biblioteka, która według współczesnych świadectw dorównywała najświetniejszym i największym księgozbiorom europejskim, drukarnia z 1581 r. (poprzednia założona w 1568 r.), w której tłoczono liczne wydawnictwa naukowe, w tym pierwsze na świecie czasopismo naukowe - „Institutio Literata” (>>>), a także tzw. Ekonomia (bursa). Druki toruńskie prawie nie ustępowały sławnym holenderskim elzawirom. Konkurencją dla protestanckiego Gimnazjum Akademickiego stało się założone w 1605 r. katolickie Kolegium Jezuickie, działające w duchu kontrreformacji.

Poza tym był Toruń i jego terytorium miejskie (wynoszące w 2. poł. XVI w. 360 km²) miastem o rozwiniętym przemyśle. W kilku toruńskich-podmiejskich centrach przemysłowych (np. Lubicz, Przysiek, Kaszownik) działały m.in. browary, papiernie, garzelnie, garbarnie, tartaki, folusze sukienicze, kuźnie miedzi, stocznia i inne.

W drugiej połowie XVI w. Toruń rozpoczął tworzenie bastionowych obwarowań. Do 1634 r. miasto otoczono ośmioma bastionami; w ten sposób Toruń stał się jedną z kilku najpotężniejszych twierdz obronnych w Rzeczypospolitej, a dzięki swemu należytemu wyposażeniu obronnemu wzbudzał respekt wrogów i potrafił skutecznie odparać najazdy. W połowie XVII w. Toruń znów był bliski wielkością stolicy - tym razem Warszawie - i liczył około 18-20 tysięcy mieszkańców.

Po bez mała dwóch wiekach fortuna odwróciła się od miasta. Wojna ze Szwecją przyniosła Toruniowi na początku sukces i... legendy. Sukces - to odparcie po wielokroć przeważającego korpusu szwedzkiego w 1629 r. Mieszczanie toruńscy, dzięki królewskiemu przywilejowi posiadania własnego wojska, stoczyli wówczas z napastnikami bohaterską walkę (za wierność tę król Zygmunt III Waza kazał wybić specjalny medal pamiątkowy, którego inskrypcja brzmiała: „Wierność i stałość ogniem doświadczona. Toruń przez nieprzyjaciół oblężony przy bożej pomocy mężnie przez obywateli obroniony d. 16 lutego 1629”). Legendy - o Kocim łbie i o Szwedku. W 1658 r. miasto przeżyło natomiast okupację szwedzką, ale najgorsze spustoszenie miało miejsce w 1703 r., odkąd nastąpił upadek miasta nigdy dotąd nie widziany.

Warowny, obroniony Toruń szybko podniósł się z uciążliwego pierwszego ataku Szwedów.

W r. 1636, po śmierci króla Jana Olbrachta w 1501, Toruń znów pogrążono w żałobie. Oto w protestanckim Kościele Mariackim (będącym wtedy główną świątynią Torunia) z ceremoniami i honorami chowano królową Annę Wazównę, protestancką siostrę Zygmunta III Wazy.

W sierpniu 1645 r. do tego kwitnącego wielkiego miasta zjechali najszynniejsi europejscy teolodzy, aby zasiąść do pojednawczej rozmowy braterskiej – Colloquium Charitativum. Spotkanie, mające na celu zbliżenie katolików z protestantami, choć zakończyło się fiaskiem i każdy pozostał przy swoich poglądach, to stanowiło jednak jedno z najbardziej znanych i ważnych wydarzeń w dziejach Torunia. Zważając na ówczesnych ludzi Zachodu toruńskie spotkanie stało się przedmiotem podziwu, a sam organizator, król Władysław IV Waza, urósł do rangi światłego i tolerancyjnego monarchy, Toruń zaś został w pamięci jako miasto tolerancji.

Jednak w mieście coraz bardziej zaczęły ujawniać się różnice wyznaniowe między panującym protestantyzmem a odżywającym w wyniku prowadzonej przez jezuitów kontrreformacji katolicyzmem. Narastające coraz bardziej napięcie doprowadziło w 1724 r. do wybuchu głośniego tumultu toruńskiego (który umownie kończy okres protestanckiego Torunia). Zaczął się niewinnie - uczniowie katolickiego kolegium jezuickiego pobili się z kolegami z protestanckiego Gimnazjum Akademickiego. Skutki jednak okazały się tragiczne - specjalna komisja królewska złożona z katolików wskazała winnych zająć tumultu toruńskiego - samych luteran; czterem sędziom skazała na śmierć, dziesiątkę ścięto w Toruniu łącznie z burmistrzem Johannem Gottfriedem Rösnerem.

Dalekosiężne skutki rebelii toruńskiej okazały się dla miasta fatalne: szlachta w całej Rzeczypospolitej bojkotowała zakupy od toruńskich kupców, wojska królewskie-saskie raz po raz grabiły miasto. Co więcej, wszystko to o mało nie spowodowało wojny religijnej europejskiej. Toruńscy ewangelicy stali bowiem swoje petycje na protestanckie dwory, w efekcie za nieszczęsnym Toruniem wstawili się królowie Danii i Anglii, car rosyjski i Fryderyk II z Prus. Interwencja zbrojna wisiła na włosku, jednak Warszawę, również dzięki intensywnym zabiegom królewskiej i watykańskiej dyplomacji, poparły Austria i Hiszpania; przygotowania do inwazji na Rzeczpospolitą zatrzymano. Gdyby nie to rozbiór Polski nastąpiłby może kilkadziesiąt lat wcześniej...

Tak więc zła sława Torunia, tak wiernego Rzeczypospolitej, w tejże samej była ogromna.

Pierwsze dziesięciolecia XVIII w. są okresem ciągłego upadku miast Rzeczypospolitej. Europejska wojna północna (1700-21) przyniosła także Toruniowi falę zniszczeń i rujnujących przemarszów obcych wojsk. Dla Torunia symbolicznym momentem rozpoczynającego się upadku był atak szwedzki w 1703 r., kiedy miasto doznało największych w swej historii zniszczeń: spaleni uległ m.in. wspaniały Ratusz Staromiejski ze swoim dumnym zwieńczeniem wieży, reprezentacyjny Dwór Artusa i dziesiątki kamienic w Rynku. Upadkowi gospodarczemu Rzeczypospolitej towarzyszyło obniżenie poziomu kulturalnego jej mieszczaństwa. Jednak wyjątkiem w tej sferze był Toruń i dwa pozostałe wielkie miasta pruskie: Gdańsk i Elbląg. Toruń stopniowo podnosił się z upadku, razem z Gdańskiem stał się jednym z prężniejszych w Polsce ośrodków myśli wczesnooświeceniowej, w którym nadal funkcjonowało Gimnazjum Akademickie, działało grono uczonych mężów, towarzystwa naukowe i wydawano czasopisma naukowe. Wielkie miasta pruskie w XVIII w. odcinały się wyraźnie od reszty miast polskich, chociaż i one dalekie były od swej dawnej świetności.

Po słynnym tumulcie toruńskim w 1724 r. Toruń był w opozycji do polskiej polityki państwowej aż do II rozbioru w 1793 r. Toruń systematycznie walczył o utrzymanie autonomii ustrojowej Prus Królewskich i swojej, broniąc tym samym interesów politycznych i gospodarczych tej prowincji i swoich. W walce tej brał też udział Gdańsk, jednak mniej uparcie. Taka polityka Torunia, podtrzymująca jego i prowincji autonomię, stała w opozycji do programu reform społeczno-ustrojowych Rzeczypospolitej; reformy w zamyśle centralizujące i wzmacniające władzę królewską i ograniczające autonomię Prus Królewskich, wysuwane były w 1763 r. przez stronnictwo polityczne "Familii" zgrupowane wokół magnackich rodów Czartoryskich i Poniatowskich. Więcej o polityce przedrozbiorowej Torunia wobec władz Rzeczypospolitej tutaj.

Pierwszy rozbiór Rzeczypospolitej Obojga Narodów w 1772 r. nie objął Torunia i Gdańska.

Toruń pod zaborem pruskim i w Księstwie Warszawskim (1793-1920)

Podczas drugiego rozbioru Toruń w 1793 r. przypadł Prusom. Jako jedyne miasto manifestujące, tym razem symbolicznie, swą wierność Ojczyźnie, Toruń protestacyjnie zamknął bramy miejskie. Na nic się to zdało - rozbiorcy sami je wyłamali. Gdy weszli, szybko zaprowadzili swoje porządki: żadnej własnej polityki miejskiej, żadnej republiki mieszczańskiej. Torunianie wiedzieli, że tracą samodzielność, ale nie zdawali sobie sprawy, że już na zawsze (więcej tutaj).

Wkrótce po I rozbiorze panujący król pruski Fryderyk II i jego następcy, forsował przeciw jeszcze polskiemu Toruniowi i Gdańskowi „swoją” Bydgoszcz, chcąc na tych terenach stworzyć z niej przeciwwagę gospodarczą dla pozostałych przy Polsce dwóch wielkich i ważnych miast. Popierano więc rozwój Bydgoszczy, tworzone przedsiębiorstwa państwowe, popierano zakładanie prywatnych, w końcu zbudowano Kanał Bydgoski – ważną drogę komunikacyjną. Względny natury politycznej kazały zaborcy utrudniać rozwój Torunia - miasta o silniejszej polskości, niż była nim bardziej zgermanizowana Bydgoszcz. Dotąd kupiecki, pachnący piernikami, winem, zbożem i śledziami Toruń stał się twierdzą na granicy z Rosją.

Potem było różnie: w grudniu 1806 r. do Torunia wkroczyły wojska napoleońskie, a miasto na długie miesiące stało się garnizonem i szpitalem, ponosząc wielkie straty, szkody i rekwizycje. Od 1807 r. nastały czasy Księstwa Warszawskiego, którego rząd w 1809 r. miał w Toruniu swoją siedzibę, a Toruń obok Warszawy, Poznania i Kalisza stał się tzw. miastem głównym Księstwa. W tymże roku miasto po raz drugi w historii samodzielnie odparło atak, tym razem austriacki. Przez kilka czerwcowych dni 1812 r. w Toruniu był Napoleon w drodze na Moskwę i m.in. zwiedzał miasto szukając śladów Kopernika, ale już rok później Rosjanie gonili Napoleona, któremu na pomoc bronić Torunia przybyły wojska bawarskie. Za każdym razem w czasie okresu napoleońskiego przez miasto ciągnęły nienasycone watahy wojsk, niszcząc i grabiąc majątki. Ostatecznie sprawa rozstrzygnęła się na Kongresie Wiedeńskim w 1815 r. Na jego mocy Toruń znowu został przekazany Prusom, którzy po 1817 r. rozpoczęli przekształcanie miasta w potężną twierdzą. Z końcem XIX w. zyskała ona rangę I stopnia i stała się jedną z największych w Europie, której obiekty do dziś zachowane są w nienajgorszym stanie.

Powoli Toruń podnosił się z upadku; Prusacy postawili koszary, szpital, fortyfikacje, arsenały, dworce, pocztę, kilka fabryk, rzeźnię, drukarnię, sąd (ale też Prusacy bezpowrotnie zniszczyli, rozebrali cenne zabytki architektury - kościoły, kamienice, pałace, średniowieczne baszty, bramy i mury; więcej tutaj). Wszystko to w stylu neogotyckim, co przypominać miało o krzyżackich-niemieckich korzeniach tych ziem. I przypomina. Nie sposób nie zauważyć, że takie same neogotyckie czerwone domy jak tu, stoją jeszcze w Kolonii, Getyndze, Frankfurcie, Strasburgu, a nie stoją choćby w oddalonym o 50 kilometrów Włocławku.

Usiłowanie nadania miastu na wskroś niemieckiego charakteru, poza architektonicznymi akcentami, nie przyniosło zbyteńnego rezultatu. Ostoją polskiej propagandy i żywiołu polskiego na Pomorzu zagnieździła się właśnie w Toruniu, a była tym żywsza, im silniejszy był napór germanizacyjny. Tu działał Związek Plebejuszy, planujący na rok 1846 powstanie antypruskie, tu wydawano polską Gazetę Toruńską. W 1875 r. powstało Towarzystwo Naukowe, ośrodek walki z niemczyzną, o którego działalności, trwającej zresztą do dziś, mówić zaczęto we wszystkich krajach Europy. Razem działało prawie 40 polskich organizacji!

Toruń w państwie polskim (1920-...)

Biało-czerwona flaga załopotiała na wieży ratuszowej 18 stycznia 1920 r., po 127 latach niewoli. Miasto uhonorowano godnością stolicy Województwa Pomorskiego w uznaniu zasług w walce o polskość Torunia i całego Pomorza w czasie zaboru pruskiego.

W 1933 nastąpiło otwarcie drugiego mostu przez Wisłę. W latach 30. Toruń charakteryzował się największym po Gdyni wskaźnikiem przyrostu naturalnego w skali kraju. W 1938 roku zapadła decyzja o utworzeniu w 1940 roku uniwersytetu w Toruniu, jako filii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

W 1939 populacja Torunia wynosiła około 80 tysięcy mieszkańców.

7 września 1939 do miasta wkroczył Wehrmacht, a Toruń znalazł się w prowincji Gdańsk-Prusy Zachodnie.

1 lutego 1945 bez większych zniszczeń Armia Czerwona zajęła Toruń.

W okresie PRL miasto straciło na znaczeniu. Wprawdzie powołano w 1945 Uniwersytet Mikołaja Kopernika, jednak tuż po wojnie przeniesiono władze wojewódzkie do Bydgoszczy, argumentując to przede wszystkim dwukrotnie większym skupiskiem ludności robotniczej, która była zapleczem dla nowej władzy ludowej. Przez pierwsze powojenne dziesięciolecie miasto pozbawione centralnie przyznawanych środków na inwestycje zastężyło w rozwoju. Nowe inwestycje przemysłowe oraz mieszkaniowe powstawać zaczęły głównie w latach 60. i 70. XX w., zwłaszcza pod naciskiem miejskich władz wobec wojewódzkich urzędów planowania i zagospodarowania przestrzennego.

1 czerwca 1975 Toruń stał się stolicą województwa toruńskiego. W 1999 zaplanowano nową reformę administracyjną, w której województwo toruńskie przestało istnieć. Wobec tego mieszkańcy Torunia starali się o dołączenie do województwa pomorskiego z siedzibą w Gdańsku. 1 stycznia 1999 zapadła decyzja o umieszczeniu w Toruniu władz samorządowych nowego województwa kujawsko-pomorskiego.

Po 1989 miasto stało się centrum inwestycyjnym, naukowym i turystycznym regionu. Rozbudował się Uniwersytet Mikołaja Kopernika. Powstały nowe uczelnie, hotele, muzea. Pojawił się prywatni inwestorzy. W dniu 04.12.1997 r. podczas XXI plenarnej sesji Komitetu Dziedzictwa Światowego UNESCO odbywającej się w Neapolu, wpisano zespół Starego i Nowego Miasta oraz ruiny zamku krzyżackiego na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO, a w 2004 wybrano Toruń na ogólnopolską siedzibę Ligi Polskich Miast i Miejsc UNESCO.

Dzisiaj jednak miasto, liczące 205 tysięcy mieszkańców, jest siedzibą władz województwa kujawsko-pomorskiego - zarządu województwa, sejmiku wojewódzkiego, Urzędu Marszałkowskiego i innych. Jest też dużym ośrodkiem przemysłowym, kulturalnym oraz akademickim z największym i najstarszym na Północy uniwersytetem.

IKONOGRAFIA POCZTOWO FILATELISTYCZNA TORUNIA

Herb Torunia

Najstarsze przedstawienia graficzne herbu Torunia w odniesieniu do Starego Miasta, znajdują się na pieczęciach. Jak świadczą o tym istniejące przykłady, herb Starego Miasta przeszedł długą drogę rozwojową, począwszy od najstarszej znanej formy z r. 1262. Widnieje na niej Madonna z Dzieciątkiem, siedząca między dwiema basztami flankującymi bramę miejską. Na początku XIV wieku pojawiła się druga forma herbu z postacią św. Jana Chrzyciela. Około połowy XIV wieku na małej pieczęci, do zamykania listów pojawia się nowy rysunek herbu z fragmentem muru miejskiego z trzema basztami i bramą poniżej. W połowie XV wieku, na pieczęci staromiejskiej występuje już nowa kolejna forma herbu, w której tarczę herbową podtrzymuje anioł - początkowo w pozycji stojącej a od 1488-w pozycji klęczącej. W 1592 roku Ulrich Schober (od 1585 roku konrektor toruńskiego Gimnazjum Akademickiego, profesor łaciny i greki) tak wyjaśniał symbolikę herbu:

"Jakże piękne jest godło sławnego miasta Torunia. Miasto to piękne bez skazy, herbem swym może się szczycić. Obywateli zaś męstwo, silne jak trzy wieżycy, które ramiona anioła garną ku sobie tak ufnie, że serca, mniemać by można, mają te wieże w tym herbie. Ufnie stąd obywatelom przychodzi w mieście przebywać. W jednej połowie otwarte, w drugiej zawarte podwoje, jakaż jest tego przyczyna, zapyta może niejedyn. Oto dla wroga srogiego są wrota zamknięte, a druga połowa dla gości stoi otworem".

W latach 50-tych ubiegłego stulecia herb Torunia pozbawiono postaci anioła, nadając mu formę zbliżoną do rysunku herbu na małej pieczęci z połowy XIV wieku.

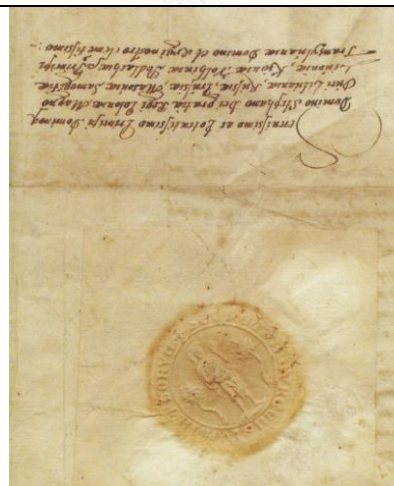
Tak więc współczesnym herbem Torunia jest trzymana przez niebiesko odzianego anioła tarcza, na której przedstawiony jest czerwony ceglany mur obronny z trzema blankowanymi basztami i otwartą w połowie bramą pośrodku. Jej wrota jak i podniesiona brona są koloru złotego. W drugiej dłoni anioł trzyma klucz.

W drugiej połowie XIII wieku Stare Miasto postuluje się okazała pieczęć, tzw. maryjną, na której umieszczono herb, przedstawiający bramę miejską złożoną z dwóch wież połączonych łukiem, pod którym na tronie siedzi Madonna z Dzieciątkiem. Herb ten otacza napis: *Sigillum Burgensium in Thorun*. Najstarszy znany odcisk tej pieczęci znajduje się w dokumencie z 1262 r. i przechowywany jest w archiwum w Warszawie. Najstarszy tłok, jak wspomniano wyżej, nie zachował się, ale w zbiorach Muzeum Okręgowego znajduje się jego odlew gipsowy, a także oryginalny tłok późniejszy. Ostatni raz pieczęci tej użyto w 1917 r.

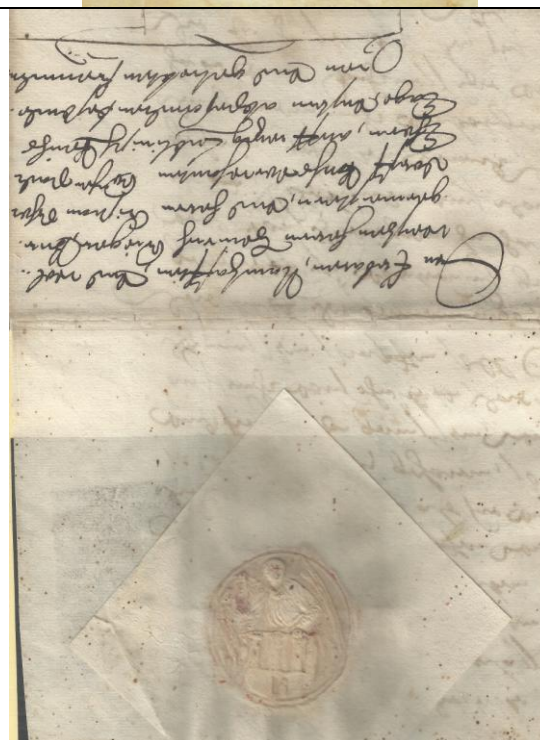

Inna pieczęć staromiejaska, tzw. świętojańska, której mosiężny tłok również przetrwał, a która znana jest od 1339 r., przedstawia postać św. Jana Chrzciciela - patrona Torunia - stojącego między dębem i wiązem (lub klonem) i posiada napis: *Secretum Burgensium in Thorun*. Była to tzw. pieczęć sekretna.

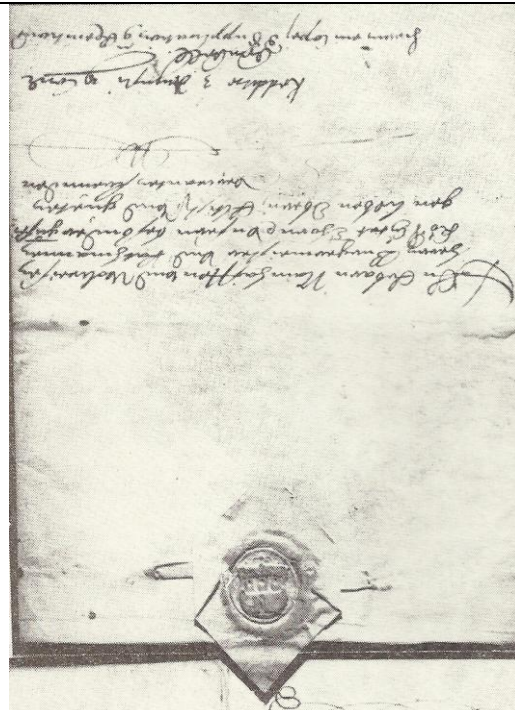
[List kancelarii Toruńskiej wysłany do króla Stefana Batorego w 1577 roku, zamknięty i uwierzytelniony miejską pieczęcią sekretą](#)

[List urzędowy wysłany z Sejmu Lubelskiego 27.7.1569 roku do Torunia zamknięty pieczęcią Rady Miejskiej z herbem Torunia](#)

List wysłany z Lublina do Torunia przez toruńskiego rezydenta miejskiego w 1569 roku, zamknięty i uwierzytelniony matą pieczęcią miejską, stosowaną w XVI wieku.

List ekspresowy wysłany z królewskiego Torunia na królewski dwór w Warszawie w lutym 1720 roku.
Listowy papier z wodnym znakiem wyobrażającym saksońskiego gońca pocztowego.

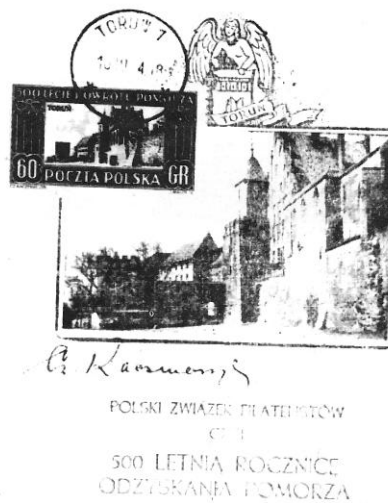

Herb - Anioł w pozycji stojącej

Datownik okolicznościowy stosowany Urzędzie Pocztownym Toruń 1 (UPT), podczas trwania wystawy filatelistycznej, która odbyła się w dniach 22-29.09.1963 r. z okazji 40-lecia ruchu filatelistycznego w Toruniu.
Proj. Norbert Kowalski
(Myśl: 63 132)

Analogiczne przedstawienie herbu powtórzone zostało przez tegoż projektanta w r. 1968 na banderoli okolicznościowej kartki z okazji 75 rocznicy ruchu filatelistycznego w Krakowie i 45-lecia filatelistyki w Toruniu, oraz na karnecie okolicznościowym w r. 1954 z okazji okazji 500 rocznicy odzyskania Pomorza

Bardziej udoskonalony rysunek tej formy herbu występuje na datowniku okolicznościowym stosowanym przez Urząd Poczty Toruń 1 w dniu 25.08.1983 r. w ramach obchodów jubileuszowych 750-lecia Torunia. Proj. Stefan Matecki

Rysunek tej formy herbu występuje na datowniku okolicznościowym stosowanym UP Toruń 1 w dniu 24.05.2004 roku z okazji Wystawy Filatelistycznej "400 lat Gdańskiej Ordynacji Pocztovej". Proj.

WYSTAWA FILATELISTYCZNA
400 LAT GDAŃSKIEJ
ORDYNACJI POCZTOWEJ
24 - 29 MAJA 2004
DWÓR ARTUSA W GDAŃSKU

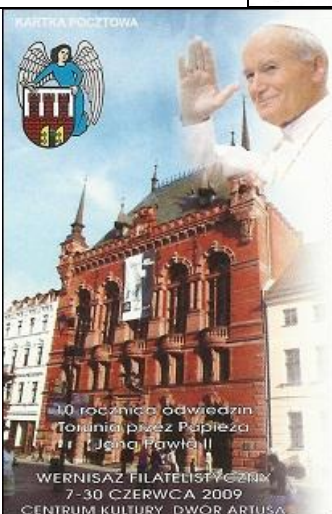
Wersja druga, z kłęzącym aniołem, umieszczona została na datowniku okolicznościowym stosowanym w UPT Toruń 1 w dniach 3 i 4 grudnia 1938 r. podczas obchodów XV-lecia Związku Filatelistów w Toruniu. (Myśl: 38 036)

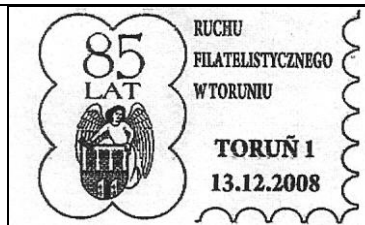
Datownik okolicznościowy stosowany w dniu 13.12.2003 r. Urzędzie Poczty Toruń 1 z okazji 80-lecia ruchu filatelistycznego w Toruniu. Proj. Krzysztof Gomuła

Kolejny datownik proj. K. Marciniak z wizerunkiem herbu Torunia, stosowany był w UP Toruń 1 dnia 07.6.2009 roku, z okazji przygotowanego wernisazu filatelistycznego w Centrum Kultury "Dwór Artusa" upamiętniającego 10 rocznicę odwiedzin Torunia przez papieża Jana Pawła II

Z okazji 85-lecia ruchu filatelistycznego w Toruniu, stosowano w Urzędzie Pocztowym Toruń 1 dnia 13.12.2008 r. datownik okolicznościowy, projektu Wojciecha Lewandowskiego

100-lecie zawodowej straży pożarnej w Toruniu, upamiętniono stosowaniem datownika okolicznościowego UP Toruń 1, dnia 08.05.2009

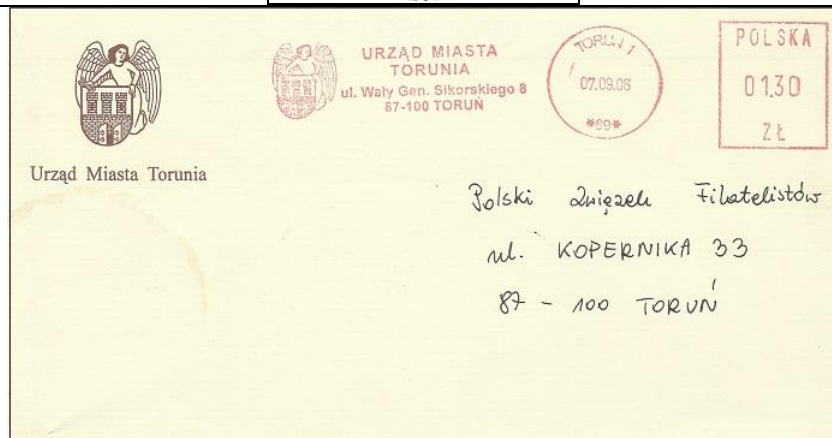
80-lat Harcerstwa w Toruniu upamiętniono stosowaniem datownika okolicznościowego UP Toruń 1 dnia 23.06.1997 roku

W dniu 27.08.2011r. odbyły się zawody Speedway Grand Prix Of Poland na Toruńskiej "Moto Arenie" i z tej okazji był stosowany datownik okolicznościowy. Proj. Wojciech Lewandowski

Frankatura mechaniczna stosowana w Urzędzie Miejskim w Toruniu

Ta forma herbu z trzema basztami na murze i bramą, występuje na przywieszce znaczka pocztowego o nominale 2,50 zł w serii "Turystyka" z roku 1969 Zn.1773, proj. A. Heidrich

Występuje na znaku opłaty kartki pocztowej Cp. 389 z roku 1968 proj. H. Chylińskiego, dla uczczenia 400-lecia Toruńskiego Gimnazjum Akademickiego

W serii turystyka z roku 1968 na znaku opłaty kartki pocztowej Cp. 398 toruńskiej artystki Wandy Tomaszewskiej

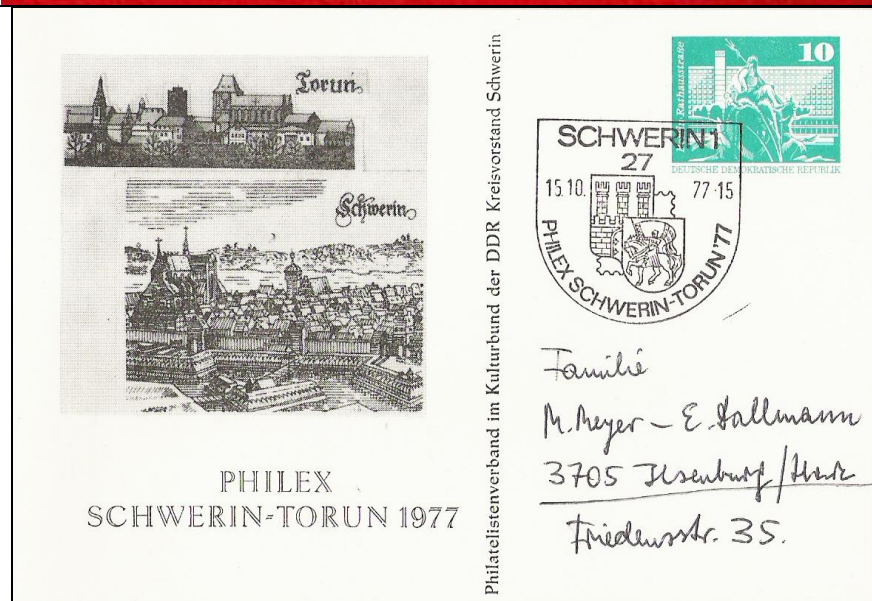
W serii kopernikańskiej z roku 1973 Cp. 557 proj. Wanda Tomaszewska

Na kartce pocztowej Cp.701 proj. Norberta Kowalskiego toruńskiego artysty plastyka, którą wprowadzono do obiegu z okazji zorganizowanego na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu pod patronatem UNESCO w dniach 3-10 lipca 1978 r. - X Międzynarodowej Olimpiady Chemicznej

Stempel okolicznościowy proj. H. Schütt, stosowany przez Urząd Pocztowy w Schwerin 1 w DDR w dniach 15-23.10.1977 r. podczas trwania bilateralnej wystawy filatelistycznej "Philex Schwerin-Torun"

Philatelistenverband im Kulturbund der DDR Kreisvorstand Schwerin

Powtórzony na ilustracji kartki w roku nas z okazji X Okręgowej Wystawy Filatelistycznej "Philex Toruń-Schwerin", która w dniach 6-14 maja 1978 r. odbywała się w Toruniu

Philatelistenverband im Kulturbund der DDR Kreisvorstand Schwerin
Polski Związek Filatelistów, Okręg Bydgoski, Oddział Toruń

Stosowany UP Toruń 1 w dniu 25.05.1965 r. z okazji XVIII Wyciągu Pokoju Berlin- Praha - Warszawa, którego Toruń był wówczas jednym z miast etapowych (Myśl:65 112)

W dniu 28.05.1973 r. z okazji przejazdu przez Toruń dylizansu szlakiem Kopernika (Myśl:73 071)

Na kauczukowym stempelku pomocniczym, stosowanym w dniach 10 i 11.09.1966 r. dla uczczenia 500-lecia II Pokoju Toruńskiego (Myśl:66 701)

Urząd Pocztowy Wąbrzeźno 1 w dniu 9.05.1980 r. z okazji Bilateralnej Wystawy Filatelistycznej "4 Philex Toruń - Schwerin '80" Proj. N. Kowalski (Myśl: 80 082)

Herb - Stylizowany

Na datowniku okolicznościowym stosowanym UP Toruń 1 w dniu 25.05.1970 dla upamiętnienia Konferencji PN Oświetlenie w Przemysle Lekkim (Myśl: 70 217)

W części ilustracyjnej kartki pocztowej Cp. 556 proj. W. Andrzejewski, wydanej z okazji organizowanej w Toruniu Krajowej Wystawy Filatelistycznej "Torphilex Copernicana"

"Dni Torunia" "UP Toruń 1
Proj. Norbert Kowalski
(Myśl: 78 092)

Odbywający się w Toruniu 49
Zjazd Towarzystwa Chirurgów
Polskich
UP Toruń 1 12.09.1978
Proj. M. Piotrowski
(Myśl: 78 214)

Urząd Pocztowy Toruń 1
22.02.2001, z okazji odbywających
się w Toruniu VII Targów
Konserwacji Zabytków i
Renowacji Miast

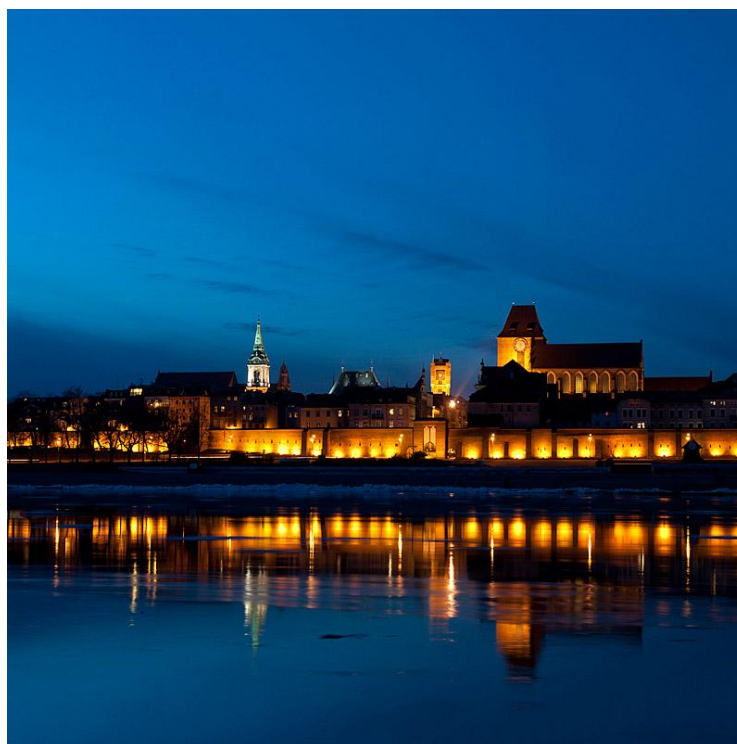
**Na kopercie i przywieszce
XXII lotu szybowcowego Toruń -
Frombork, z okazji Krajowej
Wystawy Filatelistycznej
"Torphilex Copernicana"**

Panorama Torunia

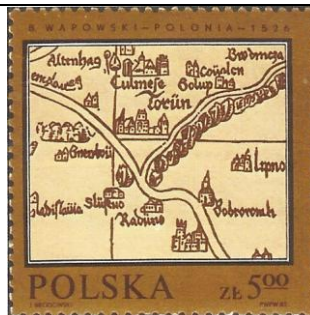
Urok i harmonia widoku Torunia od strony Wisły sprawiają, że rzeczna panorama miasta jest jednym z jego symboli i znaków rozpoznawczych. Pełną panoramę najlepiej ogląda się z punktu widokowego przy ul. Majdany na lewym brzegu Wisły. Tu znajdował się w przeszłości początek nieistniejącego obecnie mostu, połączonego po stronie starówki z Bramą Mostową.

Granice najpiękniejszej części wiślanej panoramy Torunia wyznaczają dwa mosty: drogowy im. J. Piłsudskiego oraz kolejowy im. E. Malinowskiego. Między nimi, na prawym brzegu Wisły, znajdują się zabudowania toruńskiej starówki. O specyfice toruńskiej panoramy decydują monumentalne budynki (katedra, kościoły, wieża Ratusza Staromiejskiego, ciągi kamienic i spichrzy), okazałe pozostałości średniowiecznego i późniejszego systemu obronnego miasta (bramy i baszty miejskie, mury obronne, pozostałości zamku krzyżackiego, bastiony), a także zagospodarowane, schodkowe nabrzeże Bulwaru Filadelfijskiego, które jest miejscem spacerowym wzdłuż całej starówki. Panorama toruńska nabiera niezwykłego charakteru w nocy dzięki stylowej iluminacji. Setki specjalnie wkomponowanych w zabytkową zabudowę lamp podświetla wówczas najcenniejsze obiekty i odbija się w wodach przepływającej poniżej Wisły.

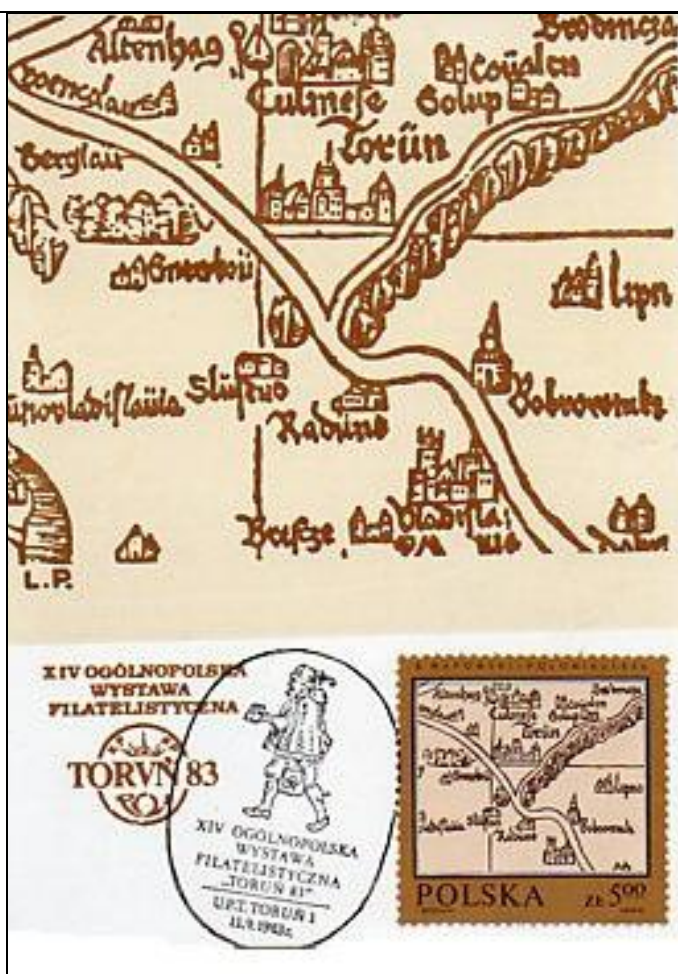

Patrząc na toruńską panoramę z punktu widokowego przy ul. Majdany, zobaczymy od zachodniej strony do wschodniej: most drogowy im. J. Piłsudskiego, w pobliżu jego styku z brzegiem znajduje się forteczna tama grodzy, ustawiony prostopadłe do brzegu, okazały budynek Koszar Raclawickich, następnie zespół gotyckich i barokowych spichlerzy, Bramę Klasztorną, Basztę Gołębnik, w głębi wieże kościołów pw. Ducha Świętego i Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, dach Dworu Artusa, wieżę Ratusza Staromiejskiego, Bramę Żeglarską, dach pałacu Dąbskich, katedrę św. Janów (najbardziej okazały budynek w panoramie), okap Domu Eskenów, spichlerze barokowe, Basztę Żuraw, hotel Spichrz (historyczny Spichlerz Szwedzki), Bramę Mostową, kolejne spichlerze, Basztę Wartownię, Dwór Mieszczański, wieżyczkę dawnego zboru ewangelickiego, ruiny zamku krzyżackiego, kościoły św. Jakuba i św. Katarzyny, Magazyny Saperów, Bastion Menniczy, zespół kamienic secesyjnych, a w końcu most kolejowy im. E. Malinowskiego połączony z Dworcem Miasto PKP.

Jedno z najstarszych takich przedstawień mające swe odzwierciedlenie w filatelistyce (wprawdzie fantazyjne) znajduje się na mapie Polski, oprac. przez Bernarda Wapowskiego w r. 1526, której fragment z ziemią chełmińską został ujęty na jednym ze znaczków pocztowych (Zn. 2696) o nominalie 5 zł, emitowanej w r. 1982 serii "Pomniki Polskiej Kartografii. Proj. J. Brodowski

Organizatorzy XIV Ogólnopolskiej Wystawy Filatelistycznej "Toruń '83", fragment tej mapy zamieścili na jednej z pamiątek filatelistycznych proj. Lech Popielewski, która w połączeniu z powyższym znaczkiem stanowi kartę analogiczną

Panoramyczny widok średniowiecznego Torunia od strony Wisły wraz z układem heliocentrycznym powyżej, został zamieszczony na przywieszce węgierskiego znaczka pocztowego o nominalie 3 Ft wydanego z okazji roku kopernikowskiego (Mich: 2845, proj. M. Füler)

Wycinek panoramy dawnego Torunia z dominującymi nad kamienicami brytami kościoła pofranciszkańskiego Najświętszej Maryi Panny, ratusza staromiejskiego i kościoła św. Janów znajduje się na francuskim znaczku o nominale 1,20 F, emitowanym w r. 1974 z okazji 500 rocznicy urodzin M. Kopernika (Mich: 1890, proj. A. Otto)

Fragmety panoramy miasta od strony południowej z widoczną za murami miejskimi zabudową mieszkalną, wieżą Ratusza Staromiejskiego oraz kościołami św. Ducha, Najświętszej Marii Panny i św. Janów prezentuje znaczek o nominale 2,50 zł emitowany w roku 1968 – serii „Turystyka” (Zn. 1773, proj. A. Heidrich)

Wśród widoków tego zabytkowego miasta należy panoramiczne przedstawienie Torunia według medziorytu Christiana Daniela Pietescha, zamieszczone w dziele Krzysztofa Hartnocha – „Alt Und Neues Preussen” z roku 1968. To panoramiczne ujęcie wykorzystano jako temat znaczka pocztowego, wydanego dla uczczenia obchodzonego w r. 1983 jubileuszu 750-lecia Torunia (Zn. 2728, proj. Stefan Małecki) oraz 4-znaczkowego arkusika z okazji XIV Ogólnopolskiej Wystawy Filatelistycznej „Toruń '83”

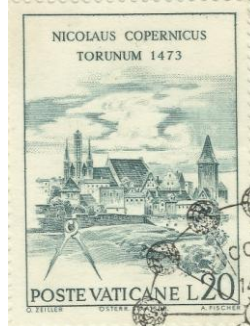
Wśród wielu pamiątek filatelistycznych XIV OWF, organizatorzy wydali także kartę analogiczną (proj. Lecha Popielewskiego) z panoramą Torunia wg Pietescha. Widzimy na niej wyrastające spoza średniowiecznych murów, baszt i bram, znaczniejsze obiekty użyteczności publicznej jak: kościół pofranciszkański Najświętszej Marii Panny, ratusz staromiejski, kościół św. Janów, nie istniejący już kościół św. Mikołaja i klasztor Dominikanów oraz ratusz nowomiejski, kościół św. Jakuba a także utytułowane poza murami miejskimi nie istniejące już kościoły św. Ducha i św. Wawrzyńca

Fotograficzne ujęcie fragmentu panoramy Torunia od strony północno zachodniej, ukazujące na pierwszym planie ratusz staromiejski i na drugim planie kościół św. Jana, widnieje na Zn. 1085 o nominale 90 gr. emitowanym w r. 1961 jako uzupełnienie serii „Historyczne miasta polskie” (proj. W. Chomicz)

Jedynie ujęcie panoramy miasta od strony północno wschodniej, z widoczną za murami częścią zabudowy mieszkalnej i górującą nad całością bryłą kościoła Najświętszej Maryi Panny oraz bramą Chełmińską i basztą „Koci Ogon”, oparte na szkicu z r. 1881 znajdującym się w Akademii Sztuk Pięknych we Wiedniu, umieszczono na dwóch analogicznych znaczkach Poczty Watykańskiej za 20 i 100 L, emitowanych z okazji 500-lecia urodzin M. Kopernika w roku 1973 (Mich: 621,623, proj. O. Zeiller)

Kreskowo opracowany fragment panoramy miasta od strony Wisły widoczny jest na datowniku okolicznościowym, stosowanym w dniu 9.10.1977 r. w UP Toruń 1 z okazji Okręgowej Młodzieżowej Wystawy Filatelistycznej (Proj. Norbert Kowalski, Myśl: 77 259)

Fragment panoramy od strony Wisły, na odcinku od kościoła św. Jana do Dworu Mieszczańskiego widnieje na znaku opłaty kartki pocztowej w serii „Zabytkowe budowle miast polskich” z roku 1960 (Cp. 201, proj. W. Chomicz)

Panorama Torunia występuje na datowniku okolicznościowym upamiętniającym 50 lat honorowego krwiodawstwa w Toruniu, stosowanego UP Toruń 1 w dniu 22.11.2008 r.(proj. J.Welker)

KARTKA POCZTOWA

CP OR Bydgoszcz XI 2008 * nakład 2000 szt.

Datownik stosowany od 01.04.2008 r. do 31.12.2008 r. Urządzie Pocztowym Toruń 1, z okazji 775-lecia Torunia

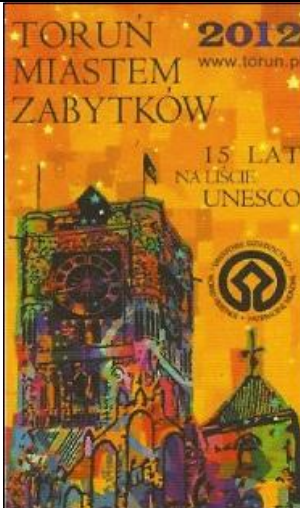
KARTKA POCZTOWA

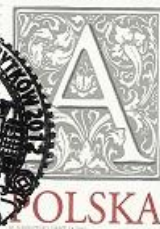
CPB OR Bydgoszcz I 2008 nakład 20 000 szt.

Toruń Miastem Zabytków 2012 - 15 Lat na Liście UNESCO, UP Toruń 1 - 19.04.2012

Poczta Polska S.A. BPH, nr 40/2012, IV 2012, nakład 2.000 szt., proj. Izabela Liegmann

Linearny z kolei zarys toruńskich kościołów i ratusza staromiejskiego, widoczny jest na kauczukowym stemplu pomocniczym pocztowego datownika dziennego, stosowanym przez UP Toruń 1 z okazji pokazu filatelistycznego w ramach obchodów 400-lecia Poczty Polskiej (Myśl: 58 371, proj. Norbert Kowalski)

Ratusz Staromiejski

Toruński ratusz jest jednym z największych ceglanych budynków tego typu w Europie i najważniejszym zabytkiem toruńskiej starówki. Przez wieki stanowił administracyjne i handlowe centrum miasta, w jego pobliżu odbywały się jarmarki, hołdy składane władcom, rycerskie turnieje czy nawet publiczne egzekucje skazańców.

Ratusz wzniesiono w stylu gotyckim w końcu XIV w. włączając w jego mury zbudowaną ponad wiek wcześniej wieżę, którą dodatkowo podwyższono i ozdobiono blaszanym hełmem. W ten sposób powstał jednopiętrowy budynek z obszernym dziedzińcem, naśladujący najlepsze wzorce architektury flandryjskiej. Jego wnętrze codziennie wypełniało się tłumem kramarzy, kupców, rajców i rzeźmieszków. W wieży krył się skarbiec, miejskie archiwum i więzienie, zaś w obszernych piwnicach szynkowano piwo i wino. Na parterze mieściły się sukienice, ławy chlebowe, dziesiątki małych kramów oraz sala sądowa, zaś na piętrze sala obrad rady miejskiej i wielka Sala Mieszczkańska, w której nierzadko goszczono polskich królów. Dla jednego z nich - Jana Olbrachta - toruński ratusz stał się w 1501 roku miejscem przedwczesnej śmierci. Serce króla, który ponoć bardzo cenił sobie wdzięk urokliwych torunianek, do dziś spoczywa w kościele św. Janów.

W latach 1602-1603 budynek ratusza poddano gruntownej przebudowie w stylu manierystycznym, podwyższając budowlę o jedno piętro oraz wprowadzając kamienne elementy dekoracyjne w postaci szczytów, narożnych wieżyczek i okiennych ram. Flamandzki architekt Antoni van Opbergen, który zaprojektował to przedsięwzięcie, mimo wprowadzonych zmian zachował gotycki charakter całej budowli. W 1645 roku ratusz stał się miejscem dyskusji religijnych, znanych jako Colloquium Charitativum, które były próbą pogodzenia zwaśnionych wyznań chrześcijańskich.

Najtragicznym wydarzeniem w dziejach toruńskiego ratusza był pożar, do którego doszło w 1703 roku w czasie bombardowania miasta przez oblegających je Szwedów. Spłonęły wówczas wszystkie dachy i wnętrza powyżej parteru, ocalały jednak ceglane mury, co umożliwiło odbudowę ratusza przeprowadzoną jeszcze w XVIII w. Ślady wspomnianych zniszczeń jeszcze dziś widoczne są na wieży - do chwili obecnej nie posiada ona utraconego w 1703 r. blaszanego hełmu, a w jej niższej partii zauważyć można cegły osmalone dymem sprzed ponad trzech stuleci.

Staromiejski ratusz aż do połowy XX wieku był siedzibą toruńskich władz miejskich, zdarzało się jednak, że w czasie wojen jego komnaty zamieniano na żołnierskie szpitale. Dziś gmach jest główną siedzibą Muzeum Okręgowego. W jego wnętrzach poznać można dawny wygląd i funkcje ratuszowych pomieszczeń, a także ekspozycje, w których szczególne miejsce zajmuje sztuka gotycka, wyroby toruńskich rzemieślników oraz malarstwo polskie XIX i XX stulecia.

Z ratuszem wiąże się stara i ciekawa legenda podająca, że budowla została wzniesiona na podobieństwo kalendarza. Jedna wieża to jeden rok, cztery bramy odpowiadają czterem porom roku, dwanaście dużych sal równe jest liczbie miesięcy, zaś okien ma tu być tyle, ile dni w roku. Podobno w lata przestępne mieszczanie dorabiali jeszcze jedno dodatkowe okno, tak by kalendarz nie zawierał żadnych błędów.

Dziś mało kto sprawdza prawdziwość tej legendy, większą uwagę skupiają umieszczone w oknach sympatyczne figurki dawnych mieszczan, wykonane na podstawie gotyckiego obrazu z jednego z toruńskich kościołów. Niezapomniane emocje zapewnia wejście na szczyt ratuszowej wieży, z której rozciąga się wspaniały widok na zabytkowy Toruń i przepływającą u

jego murów Wisłę.

Najwcześniejszym przykładem przedstawienia ratusza od strony południowo-wschodniej jest niebieski znaczek pocztowy o nominale 60 gr, emitowany w roku 1933 z okazji obchodzonego jubileuszu 700-lecia Torunia (Zn. 258, proj. Tadeusz Zientarski)

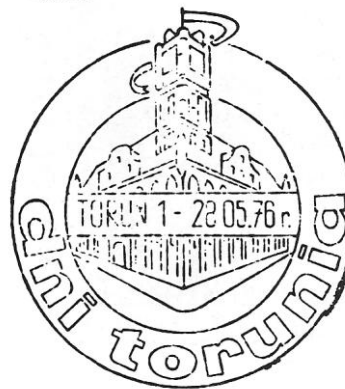
Powtórzony w zmienionej, brunatno-czerwonej barwie i nominale 60 gr+40 gr z okazji zorganizowanej w Toruniu, w ramach trwającego jubileuszu - II Wszechpolskiej Wystawy Filatelistycznej

W bardzo uproszczonej formie to ujęcie bryły ratusza zamieszczono na datowniku okolicznościowym "Mówią Wieki", stosowany przez cały rok kalendarzowy 1960 w UP Toruń 1 (Myśl: 60 003)

Na stempli okolicznościowym stosowanym z okazji "Dni Torunia" (Myśl: 76 060, proj. Norbert Kowalski)

Również na nalepce do przesyłki lotem szybowcowym na trasie Toruń-Chełmno w dniu 08.09.1983 r., przygotowanym przez organizatorów XIV Ogólnopolskiej Wystawy Filatelistycznej "Toruń '83" (proj. M. Kraśnicki)

Zwierciadlane odbicie ratusza (tj. przełożeniem stron z lewej na prawą), znajduje się na znaczku niemieckim w serii "Pomoc zimowa" z roku 1940 (Mich: 752, proj. L. Wüst) oraz z nadrukiem "Luxemburg" (Mich: 34)

W znacznym pomniejszeniu ratusz staromiejski obok innych charakterystycznych budowli ważniejszych miast Polskich mieści się na znaczku o nominale 10 gr, przedstawiającym mapę Polski w serii "Turystyka" z roku 1966 (Zn. 1557, proj. T. Michaluk"

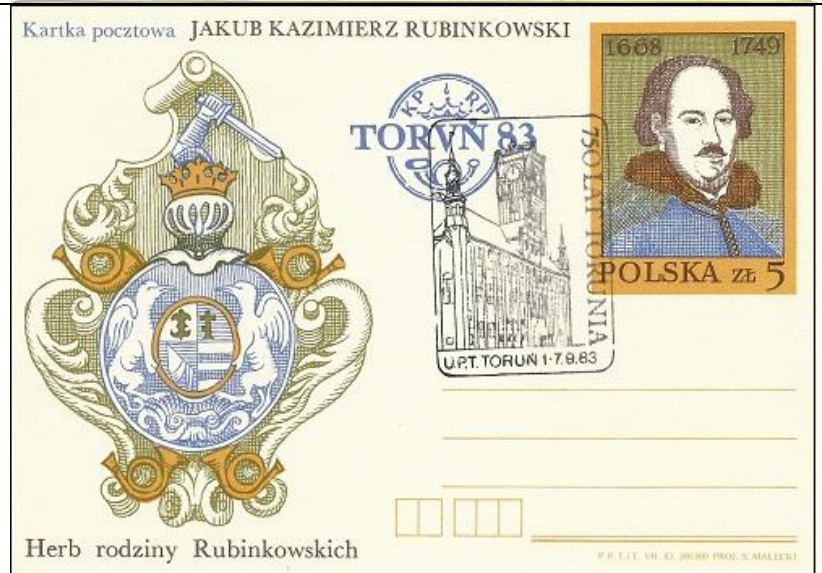
Fragment elewacji południowej ratusza w perspektywicznym ujęciu od strony południowo wschodniej, w połączeniu z elewacją frontową ratusza w Schwerinie umieszczony został na datowniku okolicznościowym stosowanym UP Toruń 1 w dniu 09.05.1978 roku z okazji bilateralnej wystawy filatelistycznej "Philex Toruń - Schwerin '78" (Myśl: 78 059, proj. J. Kowalski)

Południowa elewacja ratusza w formie bardzo uproszczonej, mieści się na datowniku okolicznościowym, stosowanym przez UP Toruń 1 w dniach 16-18.10.1954 r. z okazji 500-lecia powrotu Pomorza do Polski (Myśl: 54 030)

Jedynie w swoim rodzaju ujęcie obecnej bryły ratusza od strony południowo zachodniej mieści się na datowniku okolicznościowym, stosowanym w dniu 7.09.1983 r. przez UP Toruń 1 z okazji 750-lecia Torunia (proj. Stefan Matecki)

Z okazji 80 rocznicy powrotu Torunia do Polski Odrodzonej, UP Toruń 1 w dniu 18.01.2000 r. stosował datownik okolicznościowy fragmentem ratusza staromiejskiego

Fragment ratusza staromiejskiego i pomnik Mikołaja Kopernika w serii "Miasta Polskie" wydany w roku 2003 (Zn. 3865, proj. A. Gosik)

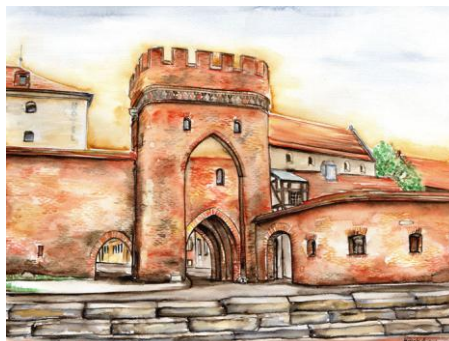
Brama Mostowa

Zachowana do dzisiaj Brama Mostowa została zbudowana w 1432 roku na miejscu wcześniejszej budowli o identycznej funkcji. Początkowo zwano ją Przewoźną lub Promową, ponieważ właśnie przez nią wiodła droga do przeprawy promowej na drugi brzeg Wisły.

Obecna nazwa nawiązuje do pierwszego stałego toruńskiego mostu, który wzniesiono na rzece w 1500 r. Jego drewniana konstrukcja była bardzo często niszczona w czasie wiosennych roztopów i wojen, służyła jednak miastu i przybywającym tu wędrowcom aż do II poł. XIX w., gdy niedaleko stąd zbudowano używany do dzisiaj most kolejowy.

Brama Mostowa była najbardziej nowoczesną ze wszystkich średniowiecznych bram strzegących miasta od strony portu. Jej zaokrąglone boki zmniejszały skutki artyleryjskiego ataku, zaś specjalnie przygotowane otwory strzelnicze umożliwiały użycie dział do bronięcia dostępu do miasta. Brama była jednocześnie najniższym punktem murów obronnych Torunia, stąd też to właśnie na niej oznaczano poziom wody w Wiśle w czasie najwyższych powodzi. Nawet one nie zagrażały jednak położonemu na wzniesieniu miastu, choć sama brama - tak jak było to na przykład w XVI w. - oblewana była niekiedy wodami rzeki. Do dziś informacje o rekordowych powodziach zachowały się w postaci tablic umieszczonych w przejeździe bramy.

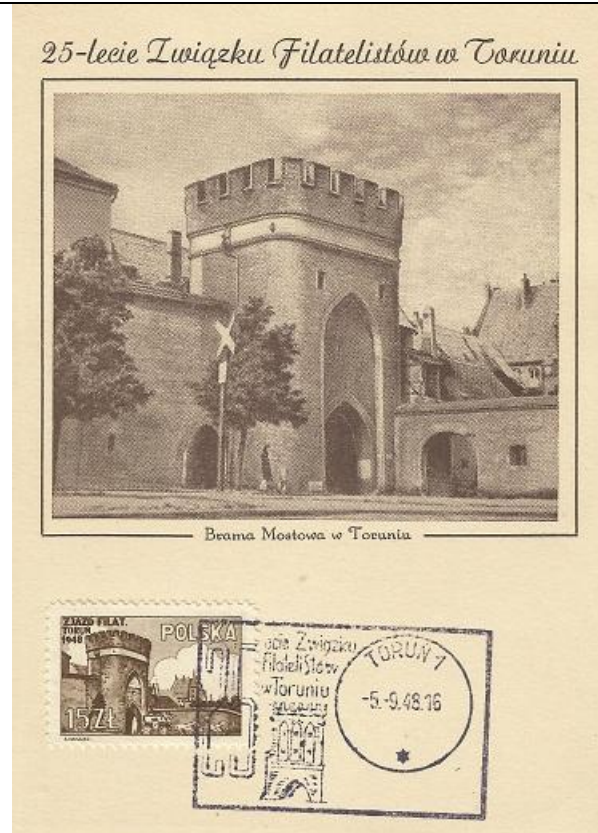
Na przeciwległym brzegu Wisły łatwo dostrzec można bujną zieleń wyspy zwanej Kępą Bazarową. To właśnie na niej w 1411 roku podpisano pierwszy pokój toruński kończący wojnę Polski i Litwy z krzyżakami. Tam również w 1583 r. wygnano toruńskie nierządnicę, dbając przy tym o rozrywkę i moralne pouczenie mieszczan. Grzeszne niewiasty, przystrojone w słomiane wieńce, posadzone na osłach twarzą do ogona i przy świście katowskiego bata przepędzono przez most na wyspę, którą odtąd zwano też „Małpim Gajem”. Dziś na Kępie Bazarowej, w miejscu gdzie dawniej kończył się most, znajduje się punkt widokowy. Widoczna stąd panorama toruńskiej starówki uznana została w 2007 roku za jeden z siedmiu cudów Polski.

Z okazji 25-lecia ruchu filatelistycznego w Toruniu w roku 1948 odbył się Walny Zjazd Stowarzyszeń Filatelistycznych w Polsce. Ministerstwo Poczty i Telegrafów, doceniając oba wydarzenia wydało znaczek pocztowy o nominale 15 zł (Zn. 468, proj. A. Suchanek). W kolorze żółto-brązowym z przedstawieniem Bramy Mostowej i fragmentem murów miejskich oraz Dworem Mieszkańskim w głębi

Datownik okolicznościowy (Myśl: 48 110) stosowany UP Toruń 1 z okazji 25-lecia Związku Filatelistów w Toruniu

Fragment miasta w ujęciu od strony południowo-wschodniej z Dworem Mieszkańskim częścią murów miejskich i Bramą Mostową na dalszym planie został przedstawiony na jednym ze znaczków 5-znaczkowej serii "500-lecie powrotu Pomorza do Polski" w 1954 roku o nominale 60 gr w kolorze żółto-zielonym (Zn. 734, proj. Cz. Kaczmarczyk)

Dwa egzemplarze tego znaczka zostały wydane w zmienionej barwie, z których jeden znajduje się w Muzeum Poczty i Telekomunikacji we Wrocławiu, drugi natomiast został darowany przez ówczesnego Ministra Poczty i Telegrafów W. Szymańskiego za zasługi dla polskiej filatelistyki Oddziałowi Toruńskiemu PZF

Widnieje również jako ilustracja na arkusiku Mongolskim wydanym z okazji 500 rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika (Mich: 32)

**Praca Edyty Kaczorowskiej lat 8
I miejsce w konkursie plastycznym na projekt
kartki pocztowej z okazji 775 -lecia lokacji
Torunia, część ilustracyjna Brama Mostowa**

KARTKA POCZTOWA

Obiegowa Młodzieżowa Wystawa Filatelistyczna
"Toruński Kalejdoskop Znaczków 2008"

Praca Edyty Kaczorowskiej, lat 8,
I miejsce w konkursie "775 lat lokacji Torunia"

* TORUŃSKI KALEJDOSKOP
ZNACZKA 2008 *

FILATELISTYKA
UCZY, BAWI
WYCHOWUJE

TORUŃ 1 13.11.2008

Stacja Poczтовая
UP Toruń 1

Szkoła Podstawowa Nr 11 w Toruniu
im. Pabła Nerudy

Poczta Szkolna
Przeniesiono na terenie:
SP 11 Filia
Gimnazjum 22
Budynek Główny SP 11

Katedra Świątyn Janów

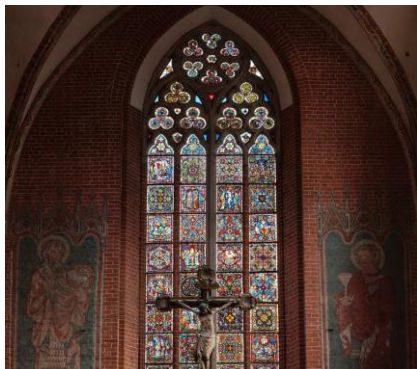
Gotycka katedra pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty swoją formę uzyskała w wyniku wieloetapowej budowy, którą po blisko 200 latach przerwano na przełomie XV i XVI w. Już w średniowieczu był to najważniejszy z toruńskich kościołów, pełniący funkcję staromiejskiej fary, w której skupiało się religijne życie mieszkańców miasta.

W połowie XVI wieku świątynia na krótko przejęta została przez luteran, później przez kilkanaście lat odbywały się tu jednocześnie nabożeństwa katolickie i protestanckie. Od końca XVI wieku do drugiej połowy XVIII stulecia kościół posiadali księża jezuitów. W 1992 roku świątynia została podniesiona do rangi katedry - centralnego kościoła diecezji toruńskiej, powołanej przez papieża Jana Pawła II.

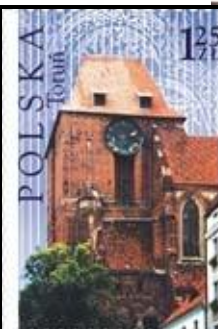
Przestronne wnętrze kościoła wypełnione jest cennymi dziełami sztuki. W prezbiterium, które wzniesione zostało już w I poł. XIV wieku, zachowały się pochodzące z tego samego stulecia gotyckie malowidła ukazujące patronów świątyni - św. Jana Chrzciciela i Ewangelistę, a także monumentalny, wielowątkowy średniowieczny obraz przedstawiający Sąd Ostateczny. W okresie średniowiecza powstał również ołtarz główny św. Włófganga, a także fragmenty barwnych witraży i strzeliste sklepienia. W trzech nawach kościoła znajduje się kilkanaście renesansowych i barokowych ołtarzy oraz wiele epitafiów toruńskich mieszczan i okolicznej szlachty. Największym zainteresowaniem cieszy się jednak kaplica z chrzcielnicą, przy której w 1473 roku ochrzczono Mikołaja Kopernika. Około stu lat później zawieszono tu zachowane do dziś renesansowe epitafium z portretem astronoma. W czasach napoleońskich w kaplicy umieszczono też najstarsze, ale niezbyt udane, popiersie Kopernika, wyrzeźbione w 1766 roku. Za nim na ścianie znajduje się rysunek wskazujący, że w tym właśnie miejscu pochowano serce króla Jana Olbrachta, zmarłego w Toruniu w 1501 roku.

Wielkim skarbem toruńskiej katedry jest również potężny dzwon Tuba Dei - Trąba Boża, ważący ponad 7 tysięcy kilogramów. Kiedy w 1500 roku odlano go i zawieszono w kościelnej wieży, był największym dzwonem w tej części Europy. Według legendy jego powstanie wiązało się z obawami mieszkańców Torunia przed nadchodzącym końcem świata - wielki

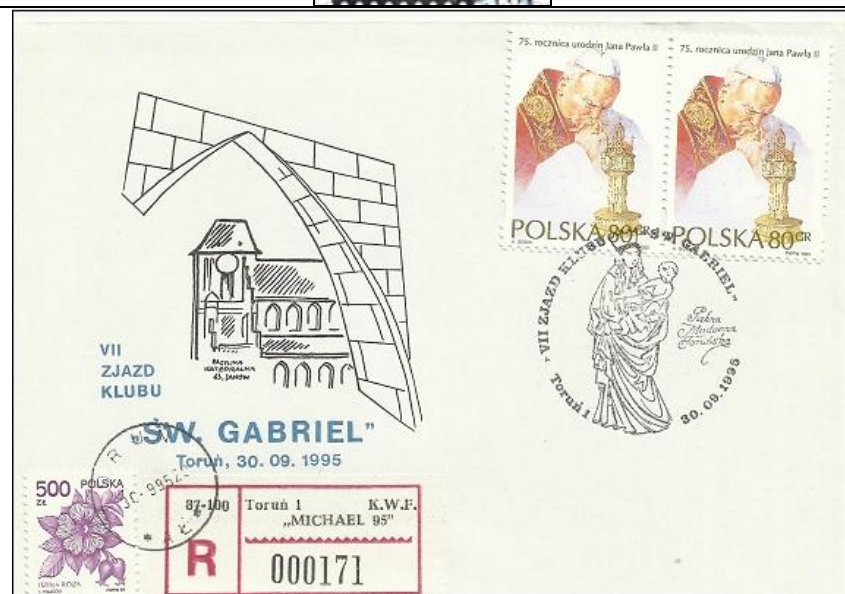
dzwon miał przebłągać Boga i odsunąć w czasie zbliżającą się apokalipsę. Dźwięk Trąby Bożej przez stulecia towarzyszył najważniejszym wydarzeniom w dziejach miasta. Nic zatem dziwnego, że w XVIII wieku rada miejska wyłożyła olbrzymią sumę kilkunastu tysięcy talarów, by uchronić dzwon przed wywiezieniem go za morze przez stacjonujące w Toruniu wojska szwedzkie. Dziś Tuba Dei używany jest tylko kilka razy w roku, a wibracje wywoływane przez jego niski ton są dużym zagrożeniem dla konstrukcji kościelnej wieży. Wchodząc na jej górną kondygnację z pięknym widokiem na toruńską starówkę można po drodze zobaczyć dzwon i dotknąć jego serca. To podobno najlepszy sposób na spełnienie przynajmniej jednego skrytego marzenia.

Bryła katedry świętych Janów Chrzciela i Ewangelisty, której masywną wieżę ukazuje znaczek pocztowy o nominale 1,25 zł w serii "Dziedzictwo Kulturowe Świata - Polska" (Zn. 400, proj. Andrzej Gosik)

Gotycka rzeźba "Piękną Madonny" z ok. 1400r. widoczna na datowniku okolicznościowym z okazji VII Zjazdu Klubu "Św. Gabriel" w Toruniu UP Toruń 1 30.09.1995 (proj. N. Kowalski)

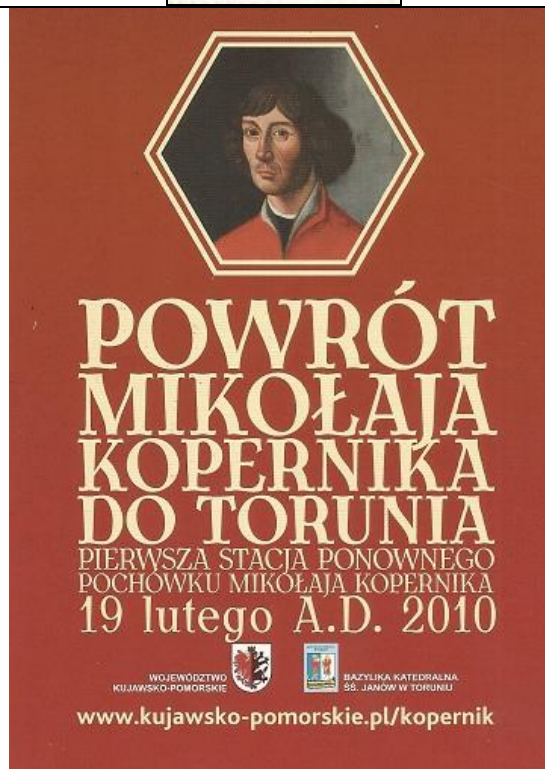
Mieszczące się w kaplicy kopernikańskiej tego kościoła murowane popiersie Mikołaja Kopernika dłuta krakowskiego rzeźbiarza W. Rojewskiego z 1766 r. upamiętnione na datowniku okolicznościowym UP Toruń 1 14.11.1993 (proj. M. Kraśnicki)

W tejże kaplicy zawieszono epitafium z portretem toruńskiego astronoma reprodukowanym na znaczku Mongolii (Mich: 774) i bloczku (Mich: 32)

Powrót Mikołaja Kopernika do Torunia
pierwsza stacja ponownego pochówku
Mikołaja Kopernika, 19 lutego a.d. 2010.
Stempelek pomocniczy UP Toruń 1

Na drugim planie kościół św. Jana, widnieje na Zn. 1085 o nominale 90 gr. emitowanym w r. 1961 jako uzupełnienie serii „Historyczne miasta polskie” (proj. W. Chomicz)

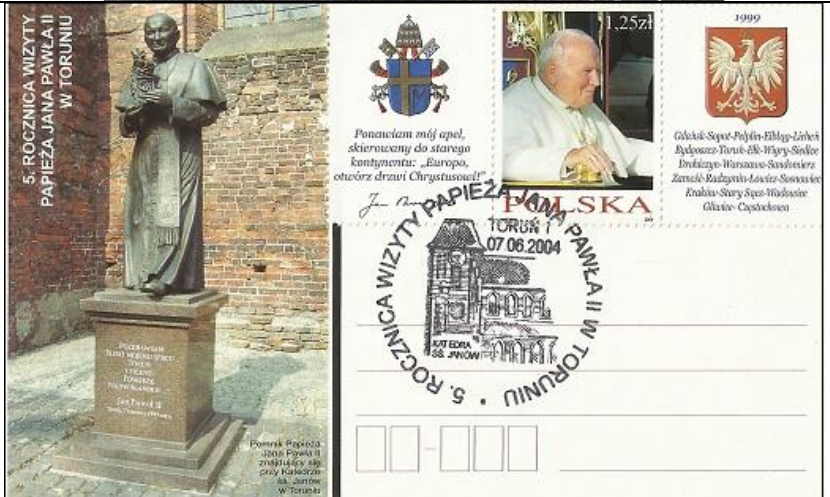
(Zn.2728, proj. Stefan Małeczki)

Kościół św. Janów prezentuje znaczek o nominale 2,50 zł emitowany w roku 1968 – serii „Turystyka” (Zn. 1773, proj. A. Heidrich)

W 5 rocznicę wizyty papieża Jana Pawła II w Toruniu w dniu 7.06.2004 r. stosowano datownik okolicznościowy ukazujący bryłę Katedry św. Janów (proj. W. Lewandowski)

Kościół Świętego Jakuba

Kościół św. Jakuba wzniesiony został w I poł. XIV wieku jako świątynia parafialna dla mieszkańców Nowego Miasta Torunia, lokowanego w 1264 roku. Ze względu na swą wyjątkową konstrukcję uważany jest za najpiękniejszy gotycki budynek sakralny w Toruniu.

Kościół ten został bowiem zbudowany na wzór kamiennych, zachodnioeuropejskich katedr - ciężar sklepień jego głównej nawy przeniesiono na zwieńczone sterczynami skarpy za pomocą zewnętrznych łuków odporowych. Do dziś widoczny jest jeden z nich, rozpięty nad dachem niewielkiej zakrystii, pozostałe zostały bowiem złączone w XV wieku z murami podwyższonych wówczas bocznych kaplic.

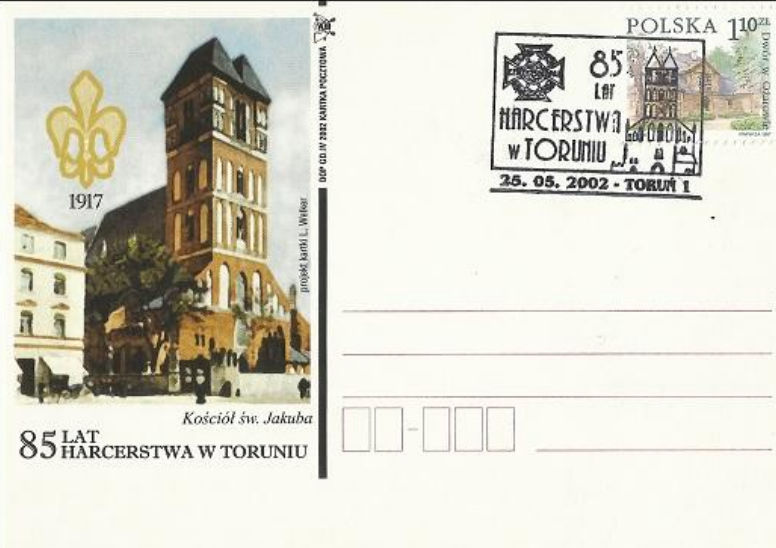
Prezbiterium kościoła zostało już w XIV wieku bogato ozdobione maswerkowymi malowidłami i ceglanyimi detalami architektonicznymi tworzącymi wspaniałą gotycką kompozycję, zachowaną do dzisiaj. Świątynia od zewnątrz ozdobiona jest ponadto napisem obiegającym prezbiterium, informującym o rozpoczęciu prac budowlanych w 1309 roku. Przed kościołem, u stóp barokowej rzeźby św. Jakuba Apostoła, znajduje się szczególny symbol – znak muszli, który świadczy, że Toruń i nowomiejski kościół są ważnym miejscem na dawnym szlaku pielgrzymkowym wiodącym z krajów bałtyckich przez Polskę do grobu św. Jakuba w Santiago de Compostela. Kościół w swej historii był użytkowany tak przez katolików jak i luteran. Od 1667 roku przez ponad 150 lat zawiadywany był przez benedyktyńki.

W świątyni znajduje się wiele bardzo znakomych dzieł sztuki - jedno z najważniejszych to gotycki krucyfiks przedstawiający Chrystusa wiszącego na drzewie życia, którego gałązki oplatają rzeźby 12 starotestamentowych proroków. Szczególnie cenne są również malowidła ściennie pochodzące z XIV-XVI wieku a także wiszący w prezbiterium obraz pasyjny ze scenami z ostatnich dni życia Chrystusa. Namalowane na nim postacie stały się wzorem dla kilkunastu niewielkich rzeźb przedstawiających średniowiecznych toruńskich mieszczan - znaleźć je można w starym murze przy ulicy Podmurnej oraz na dziedzińcu staromiejskiego ratusza.

W nawie głównej wspaniale prezentuje się barokowy ołtarz główny i renesansowe organy, jedne z najstarszych w Polsce. Bogato ozdobione filigranowymi rzeźbami i herbami Prus Królewskich oraz Starego i Nowego Miasta Torunia, zostały zbudowane w 1611 roku. Do dzisiaj ich głos rozbrzmiewa w nastrojowym wnętrzu pełnym niepowtarzalnych i drogocennych pamiątek z przeszłości.

Nazywany "perłą gotyku" nowomiejski kościół św. Jakuba Apostoła. Nie doczekał się dotąd upamiętnienia na znaczku pocztowym. Umieść go na datowniku okolicznościowym i kartce beznominałowej proj. L. Welker z okazji 85 lat harcerstwa w Toruniu.
UP Toruń 1, 25.05.2002

Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny

Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny wzniesiony został w II połowie XIV w. przez franciszkanów, którzy przybyli do Torunia zaledwie kilka lat po lokacji miasta, w 1239 roku. Zachowana do dziś monumentalna gotycka świątynia jest trzecim bądź nawet czwartym kościołem zbudowanym w tym miejscu. Zgodnie z surową franciszkańską regułą budowla od początku nie posiadała wieży, a jedynie zakończony trzema sygnaturkami szczyt od strony rynku.

Od północy do świątyni przylegał klasztor, rozebrany w pocz. XIX w. W tym czasie rozbiórka groziła nawet samemu kościołowi z powodu niebezpiecznego przechylania się zewnętrznej ściany głównego korpusu oraz dotkliwych zniszczeń z okresu wojen napoleońskich. Podjęte w odpowiednim momencie prace ratunkowe uchroniły od zniszczenia kościół, który do dziś wypełniony jest wspaniałymi dziełami sztuki.

Wewnątrz szczególną wartość mają ściennie malowidła świętych, powstałe w latach osiemdziesiątych XIV wieku. Bardzo cenne są również późniejsze o kilkadziesiąt lat, bogato rzeźbione, wysokie drewniane stalle ustawione po obu stronach obszernego prezbiterium. Tych siedzisk używali w średniowieczu zakonnicy, zaś od połowy XVI w., gdy kościół mariacki został przejęty przez protestantów, zasiadali w nich przedstawiciele luterańskiej rady miejskiej. Świątynia była bowiem najważniejszym miejscem modlitwy toruńskich ewangelików. Przywiązywali oni szczególną wagę do kaznodziejstwa i wspólnego śpiewu, nie dziwi zatem kunszt, z jakim w pocz. XVII w. wykonano znajdującą się w kościele ambonę i organy, których starsza część pochodzi jeszcze z wcześniejszego stulecia.

Ich dźwięk towarzyszył w 1636 r. jednej z najważniejszych odbytych w tym miejscu ceremonii, jaką był pogrzeb szwedzkiej królowej Anny Wazówny, siostry króla Polski Zygmunta III Wazy. Jej pochówkowi w Krakowie sprzeciwili się katolicki duchowni, Anna była bowiem protestantką i nawet za życia przebywała z dala od królewskiego dworu, zamieszkując zamki w Golubiu i Brodnicy. Znana jako gorliwa obrończyni luteranizmu, mecenas nauki i opiekunka ubogich, królowa interesowała się botaniką i była podobno pierwszą w Polsce osobą, która hodowała i paliła tytoń. Barokowy nagrobek Anny Wazówny, ufundowany przez króla Władysława IV Wazę w 1636 roku, znajduje się w mauzoleum dostawionym od północy do prezbiterium kościoła. Świątynia była również miejscem pochówku wielu wybitnych mieszczan toruńskich i przedstawicieli szlachty, o czym świadczą zawieszane na ścianach renesansowe i barokowe epitafia oraz umieszczone w posadzce płyty nagrobne, niekiedy pamiętające nawet średniowiecze.

Kościół NMP przywrócono katolikom w 1724 roku, po religijnych zamieszkach znanych jako tumult toruński. Do świątyni i klasztoru na blisko 100 lat wprowadzili się ojcowie bernardyni, którzy w krótkim czasie wzniesli barokowy ołtarz główny, łuk tęczy oddzielający prezbiterium od nawy głównej oraz wszystkie zachowane do dzisiaj ołtarze boczne. Jeden z nich, znajdujący się na końcu południowej nawy, zawiera obraz cierpiącego Chrystusa, który należał niegdyś do króla Jana Sobieskiego i był rzekomo ołtarzem polowym w czasie odsieczy wiedeńskiej w 1683 roku.

Bogactwo wyposażenia i ciekawa historia świątyni stwarzają niepowtarzalny nastrój, który dopełniają refleksy światła wpadającego do wnętrza przez dziewiętnastowieczne witraże.

Nieznane dotąd przedstawienie ikonograficzne pofranciszkańskiego kościoła Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny od strony północno-wschodniej, zachowane na szkicu z 1881 roku, przechowywanym w zbiorach graficznych Akademii Sztuk Pięknych we Wiedniu ukazała poczta Watykańska na 2 analogicznych znaczkach 4-znaczkowej serii z okazji 500 rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika

Bryła kościoła pofranciszkańskiego Najświętszej Maryi Panny, ratusza staromiejskiego i kościoła św. Janów znajduje się na francuskim znaczku o nominale 1,20 F, emitowanym w r. 1974 z okazji 500 rocznicy urodzin M. Kopernika (Mich: 1890, proj. A. Otto)

Krzywa Wieża

Krzywa Wieża to średniowieczna baszta obronna, która swoją nazwę zawdzięcza znacznemu odchyleniu od pionu. Według legendy, jej powstanie wiąże się z postępkami jednego z toruńskich krzyżaków, który wbrew obowiązującym go zasadom zakochał się i spotykał z piękną córką bogatego kupca. Pokutą za złamanie ślubu czystości miało być wzniesienie pochyłej wieży jako symbolu odejścia od surowej zakonnej reguły.

Dziś mówi się że ci, których grzechy cięższe są od grzechu wspomnianego krzyżaka, nigdy nie zdołają utrzymać równowagi opierając się plecami o ścianę wieży. Nie przewrócą się za to te osoby, które pochwalić można za prawość, wierność i uczciwość. Tego rodzaju "test prawości" jest od wielu lat obowiązkowym punktem wszystkich pojawiających się w tym miejscu wycieczek.

W rzeczywistości Krzywa Wieża została wzniesiona w XIV wieku jako jedna z kilkadziesiąt podobnych baszt w murach obronnych dawnego Torunia. Jej pochYLENIE było prawdopodobnie wynikiem osunięcia się piaszczystego podłoża. W przeszłości nie brakowało jednak i takich, którzy widzieli w skrzywieniu wieży karę boską za rzekomo bluźniercze odkrycie Kopernika. Wiadomość o tym dotarła nawet do Rzymu i była poważnym argumentem za wpisaniem książki toruńskiego astronoma do indeksu ksiąg zakazanych.

Początkowo baszta składała się tylko z trzech zewnętrznych ścian umożliwiając obrońcom wciąganie na jej górną kondygnację pocisków i wrzących cieczy, którymi odpierano wrogie ataki. Wraz z rozwojem artylerii zanikało obronne znaczenie wieży - już w XVIII wieku umieszczono w niej więzienie. Jeden z przetrzymywanych w nim przestępców uciekł korzystając z otworu w średniowiecznej ubikacji przylegającej do baszty po zewnętrznej stronie muru. Krzywa Wieża pełniła też funkcje mieszkalne, biurowe i restauracyjne.

Do baszty z obu stron przylegają średniowieczne mury obronne z fragmentem odtworzonego drewnianego ganku, który służył obrońcom do łatwego przemieszczania się na całej linii obrony i ostrzeliwania wroga. Od strony lądu istniał jeszcze jeden, zewnętrzny pas murów, za którym wykopana była fosa. Wejść do miasta strzegły obronne bramy, przy których wzniesiono trudne do zdobycia barbakany. Większość tych umocnień została rozebrana dopiero w końcu XIX wieku, do dziś zachowały się jednak liczne fragmenty średniowiecznych fortyfikacji, jak choćby pas murów od strony Wisły oraz kilka baszt

przy ulicy Podmurnej i Strumykowej, w miejscu dawnej granicy między Starym i Nowym Miastem Toruniem.

Datownik okolicznościowy proj. K. Gomuły, ukazująca Krzywą Wieżę - stosowany w UP Toruń 1 29.04.2006 r. z okazji półfinału XLIV OMKF "Turystyka na Pomorzu"

Mikołaj Kopernik

Mikołaj Kopernik - najświetniejszy i najwybitniejszy mieszkaniec Torunia urodził się tu 19 lutego 1473 roku przy ulicy świętej Anny. Dzisiaj to ulica Kopernika 17, a w budynku mieści się jego muzeum.

Sława Kopernika związana jest z opracowaną przez niego astronomiczną teorią heliocentryczną. Zapewniła ona Kopernikowi miejsce w gronie najwybitniejszych naukowców w dziejach ludzkości. W mieście swoich narodzin Kopernik został ochrzczony (w ówczesnym kościele parafialnym, a dzisiejszej katedrze św. Janów), spędził dzieciństwo i część swojej młodości.

Rodzice astronoma, Barbara i Mikołaj, mieli czworo dzieci: Andrzeja, Mikołaja, Barbarę i Katarzynę. Początek dzieciństwa Mikołaj spędził prawdopodobnie w domu przy Rynku Staromiejskim 36 (obecny Powszechny Dom Towarowy). Po śmierci ojca, Mikołaja, osłabła pozycja materialna jego rodziny i opiekę nad nią objął zamożny wuj, biskup Łukasz Watzenrode. Edukację Mikołaj rozpoczął w szkole miejskiej przy kościele św. Jana (róg ulicy Łaziennej i św. Jana). Zdobyte tam solidne podstawy umożliwiły mu kontynuowanie nauki. Podjął wówczas studia na uniwersyteckim wydziale sztuk wyzwolonych.

W 1491 roku, w wieku 18 lat, Mikołaj pod wpływem wuja Watzenrode rozpoczął studia na Wszechnicy Krakowskiej. Opuścił wtedy rodzinne miasto, ale nigdy nie zapomniał swojego pochodzenia.

W czasie czterech lat spędzonych na krakowskiej uczelni Mikołaj zetknął się z wieloma dyscyplinami nauki i słuchał wykładów wielu wielkich uczonych. Między innymi z gramatyki, z retoryki, z poetyki, a także z astronomii, która w znaczny

sposób wpłynęła na jego dalsze życie. Dzięki tym zajęciom poznawał wszelkie tajemnice astronomii i możliwe, że to właśnie w tym czasie w umyśle Mikołaja zrodziła się koncepcja teorii budowy świata odmienna od powszechnie wówczas uznawanej.

Jesienią 1495 roku udał się na Warmię do Fromborka, gdzie z pomocą wuja miał objąć godność kanonika kapituły przy tamtejszej katedrze. Jednak już po roku 1496 wyruszył do Italii i rozpoczął studia na uniwersytecie w Bolonii. Oprócz nauk prawnych przeprowadził tam samodzielne, pierwsze obserwacje astronomiczne. Dzięki nauce języka greckiego mógł ponadto korzystać z oryginalnych tekstów starożytnych uczonych w rozwijaniu swojej pasji. W 1500 roku przebywał w Rzymie, gdzie nadal kontynuował obserwacje astronomiczne, a także praktykował przy kurii papieskiej prawo kościelne.

W 1501 roku po powrocie do Fromborka Kopernik uzyskał pozwolenie kapituły warmińskiej na kontynuację studiów medycznych w Padwie. Doskonalił tam język grecki i nadal poszerzał swoją wiedzę astronomiczną. W 1503 roku zdobył doktorat z prawa kanonicznego w Ferrarze

Jesienią 1503 roku powrócił na Warmię do Lidzbarka, gdzie przez kilka lat przebywał na dworze biskupa Watzenrodego. Podróżował z nim wówczas na zjazdy stanów Prus Królewskich oraz spotkania z królami polskimi. Już w Lidzbarku około 1507 roku Kopernik opracował pierwszy szkic heliocentryczny budowy świata (tzw. Komentarzyk). Zawierał on tezy o potrójnym ruchu Ziemi i wysuwał Słońce na pierwszy plan we wszechświecie.

Po 1510 roku Kopernik wyjechał do Fromborka, gdzie zrezygnował z większej kariery kościelno-politycznej, a poświęcił się astronomii. W zaciszu swojego domu i na jednej z wież przy warowni fromborskiej prowadził obserwacje astronomiczne. Jednak po śmierci wuja biskupa Watzenrodego nie miał już zbyt wiele czasu na prace naukowe, gdyż pełnił wówczas wiele odpowiedzialnych funkcji administracyjnych, na przykład kanclerza kapituły. Jako kanonik warmiński piastujący różne stanowiska w administracji biskupstwa zajmował się również sprawami związanymi z obronnością Olsztyna. Pisał też rozprawy ekonomiczne i udzielał rad królowi polskiemu w sprawach związanych z obiegiem pieniężnym.

W ówczesnych czasach stosunki monetarne były skomplikowane z powodu istnienia 4 mennic: w Toruniu, Elblągu, Gdańsku i Królewcu. Często praktyką było przetapianie dobrej monety na gorszą, z czego ogromne korzyści czerpały nie tylko wymienione miasta, ale również zakon krzyżacki. Aby temu przeciwdziałać, Mikołaj Kopernik napisał i wygłosił na sejmiku pruskim, który odbył się w okresie od 17 do 21 marca 1522 roku w Grudziądzu, traktat o sposobie bicia pieniędzy pt. "Modus cudendi monetam". Najwięcej jednak czasu poświęcał swojemu wielkiemu dziełu astronomicznemu, do którego zbierał dane prowadząc obserwacje w Olsztynie i Fromborku oraz z literatury krytycznie przez niego ocenianej. Popierał i ciągle wzbogacał wieloma twierdzeniami swoją teorię heliocentryczną.

Pierwsza redakcja dzieła "De Revolutionibus Orbium Coelestium" ("O obrotach Sfer Niebieskich") była już gotowa w 1530 roku, jednak z obawy o reakcje władz kościelnych Kopernik nie chciał jej publicznie ogłosić. Jedynie przybycie do Fromborka młodego profesora matematyki Jerzego Joachima Retyka, który był zwolennikiem poglądów Kopernika, skłoniło astronoma do opublikowania dzieła. Ostatecznie drukiem ukazało się ono w marcu 1543 roku. Przedstawiało w racjonalny sposób rzeczywiste istnienie świata i miało spowodować przewrót w poglądach na budowę wszechświata. Jednak pod koniec 1542 roku Kopernik ciężko zachorował (wylew krwi i paraliż prawego boku) i nie mógł nawet oglądać swojego wydrukowanego dzieła.

24 maja 1543 roku Kopernik zmarł we Fromborku i został pochowany w tamtejszej katedrze. W 1853 roku w Toruniu wzniesiono pomnik ku czci wielkiego astronoma, a ulicę, przy której się urodził, nazwano jego imieniem. Imię wielkiego astronoma nosi jedna z najlepszych polskich uczelni: Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz producent najstojniejszych ciastek polskich: toruńskich pierników - Fabryka Cukiernicza "Kopernik" w Toruniu.

Mimo, że w Toruniu Mikołaj Kopernik spędził zaledwie dzieciństwo, czuł się jednak mocno związany ze swoim rodzinnym miastem. Potwierdził to na karcie tytułowej "De revolutionibus", gdzie obok nazwiska zapisał swoje pochodzenie "toruńczyk". Również wspomniany wcześniej Retryk w opublikowanej w 1540 roku "Pochwale Prus" zapisał: "Toruń słynny ongiś z powodu handlu, a obecnie dzięki swemu synowi, a mojemu nauczycielowi". Toruń był miejscem, gdzie najwcześniej prezentowano główne zasady kopernikańskiej teorii heliocentrycznej.

Dom Mikołaja Kopernika

Dom Mikołaja Kopernika to średniowieczna kamienica, która w drugiej połowie XV wieku należała do rodziny Koperników. Wielu historyków wskazuje ją jako miejsce, gdzie w 1473 roku przyszedł na świat wielki astronom - Mikołaj Kopernik, który jako pierwszy dowiódł, że Ziemia nie jest nieruchomym centrum wszechświata a jedynie jedną z planet krążących po orbitach wokół Słońca.

Nie można jednak wykluczyć, że miejscem narodzin twórcy teorii heliocentrycznej była inna kamienica, gdyż w 1473 roku Kopernikowie posiadali jeszcze część domu położonego przy Rynku Staromiejskim. Ponieważ do czasów dzisiejszych zachował się tylko dom przy ulicy Kopernika, dawniej nazywanej ulicą św. Anny, to właśnie on tradycyjnie wskazywany jest jako dom rodzinny i miejsce urodzin wielkiego astronoma.

Dom Kopernika swój obecny wygląd otrzymał w XV wieku. Fasada kamienicy ozdobiona jest ostrołukowym portalem, ceglany fryzami i pionowymi wnękami, w których namalowano charakterystyczne dla średniowiecznego Torunia dwubarwne wzory. Dom - podobnie jak w innych miastach hanzeatyckich - pełnił w czasach Kopernika jednocześnie funkcje mieszkania i magazynu. Na parterze od strony ulicy znajdowała się wysoka sień z kątem kuchennym, klatką schodową i nadwieszoną drewnianą izdebką. W tylnym traktcie mieścił się niższy i mniejszy pokój, nad którym ulokowana była jeszcze jedna izba, używana zazwyczaj jako sypialnia dla całej mieszkającej tu rodziny. Wszystkie inne pomieszczenia, w tym również obszerne piwnice, używane były w średniowieczu do przechowywania żywności i towarów handlowych.

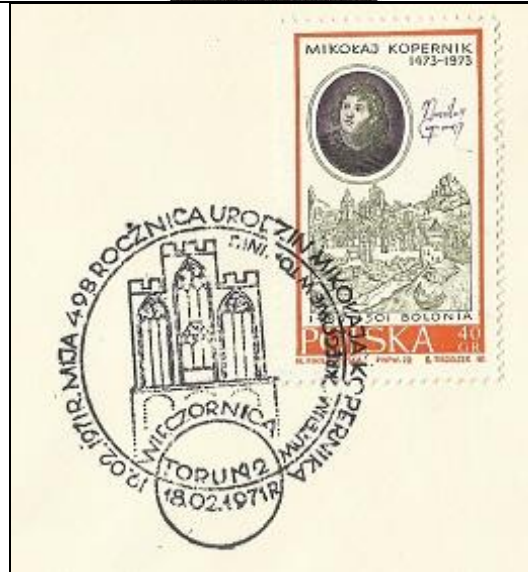
Obecnie wewnątrz tej i sąsiedniej - również gotyckiej - kamienicy mieści się oddział toruńskiego Muzeum Okręgowego noszący nazwę Dom Mikołaja Kopernika. W kamienicy należącej w XV w. do rodziców astronoma zapoznać się można z odtworzonym średniowiecznym układem wnętrza i ich wystrojem z okresu od XV do XVIII wieku. Szczególnie cenne są belkowane stropy oraz ściany pokryte dekoracją malarską, niekiedy pamiętającą nawet czasy Kopernika. W drugiej części muzeum prezentowane są koleje życia Mikołaja Kopernika. Obok pamiątek po astronomie i jego rodzinie zebrano tu również kolekcję różnych wydań przełomowego dzieła Kopernika "De Revolutionibus", a także przedmioty dokumentujące wszechstronną działalność wielkiego uczonego w I połowie XV wieku. Z kolei obszerne piwnice pod obiema kamienicami są miejscem stałej wystawy zatytułowanej "Świat toruńskiego piernika". Można tu między innymi zobaczyć barokowe formy do wyrabiania piernikowego ciasta i poznać oryginalny skład jego składników, a nawet spróbować swoich sił w piernikarskim rzemiośle. Atrakcją muzeum jest również zlokalizowany w oficynie Domu Kopernika model dawnego Torunia, przy którym prezentowany jest spektakl światło-dźwięk poświęcony młodości toruńskiego astronoma i historii jego rodzinnego miasta w średniowieczu. Sława Kopernika jest magnesem nieustannie przyciągającym do jego kamienicy setki tysięcy turystów rocznie.

Największą wartość historyczną w zespole zachowanych kamieniczek średniowiecznego Starego Miasta, posiada dawny dom kupiecki z II poł. XV w., usytuowany przy ul. Kopernika nr 17 (dawniej ul. św. Anny 17), należący pierwotnie do rodziny Koperników, w którym dnia 19 lutego 1473 r. przyszedł na świat - Mikołaj Kopernik. (Zn. 1940, proj. A. Heidrich

Datownik okolicznościowy stosowany w dniu 18.02.1971 r. UP Toruń 2 19.02.1971 r. mija 498 rocznica urodzin Mikołaja Kopernika Wieczornica Muzeum Okręgowe w Toruniu (Myśl:71 008, proj. J. Pietrzyk)

Datownik okolicznościowy Wystawa Filatelistyczna Torphilex Copernicana UP Toruń 1 29.05.73 (zmienna data) (Myśl: 73 039, proj. N. Kowalski)

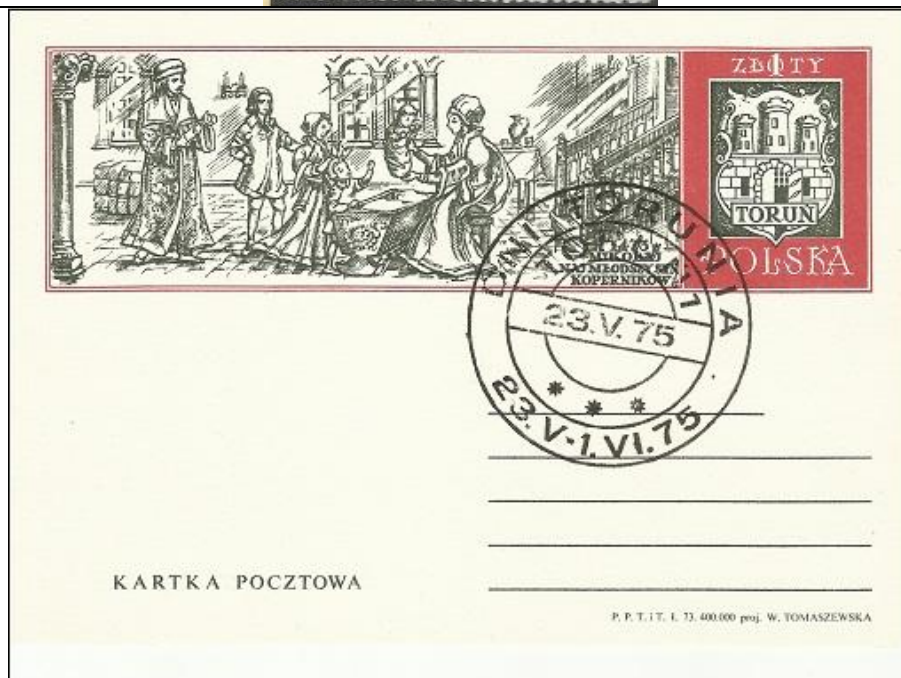
Datownik okolicznościowy stosowany w dniu 5 czerwca 1985 r. z okazji 25-lecia istnienia Muzeum Mikołaja Kopernika w Toruniu (proj. St. Puch)

Ostrołucznie zwieńczony port gotyckiego Domu Kopernika mieści się na jednym ze znaczków Kuby, kopernikowskiej serii o nominale 3

Fantazyjnie potraktowane wnętrze Domu Kopernika, mieści się na znaku opłaty kartki pocztowej (Cp. 557, proj. W. Tomaszewska)

Pomnik Mikołaja Kopernika

Stojący w południowo-wschodnim narożniku staromiejskiego rynku pomnik Mikołaja Kopernika jest jednym z najważniejszych symboli Torunia. Odlany w pracowni znanego berlińskiego rzeźbiarza Fryderyka Tiecka, został ustawiony w obecnym miejscu w 1853 roku.

Spizowy pomnik przedstawia astronoma jako postać ubraną w profesorską togę i trzymającą w lewej ręce narzędzie astronomiczne zwane sferą armilarną (astrolabium sferyczne). Inaczej niż na większości innych pomników i portretów, młodzieńcza twarz Kopernika ozdobiona jest delikatnym, widocznym z bliska wąsem.

Łaciński napis na cokole informuje, że upamiętnioną osobą jest Mikołaj Kopernik, torunianin, który ruszył Ziemię a zatrzymał Słońce i niebo.

Z pomnikiem Kopernika wiąże się wiele sympatycznych zwyczajów. Tu właśnie władze toruńskiego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika oddają cześć swemu patronowi w każdą rocznicę jego urodzin. U stóp astronoma prezydent Torunia spotyka się co roku z uczniami najlepszych klas toruńskich szkół.

Mniej poważny charakter mają studenckie juwenalia, w czasie których posąg astronoma jest przebierany w rozmaite stroje bądź staje się centralnym punktem zabawnych aranżacji. W grudniu sędziwego astronoma zdobi czerwona czapka jego imiennika - Świętego Mikołaja, zaś w pobliżu ustawiana jest wysoka i pięknie ozdobiona choinka.

Pomnik Kopernika jest najbardziej popularnym miejscem spotkań torunian i najczęściej fotografowanym obiektem Torunia - miasta, w którym przyszły astronom spędził pierwsze osiemnaście lat swojego życia.

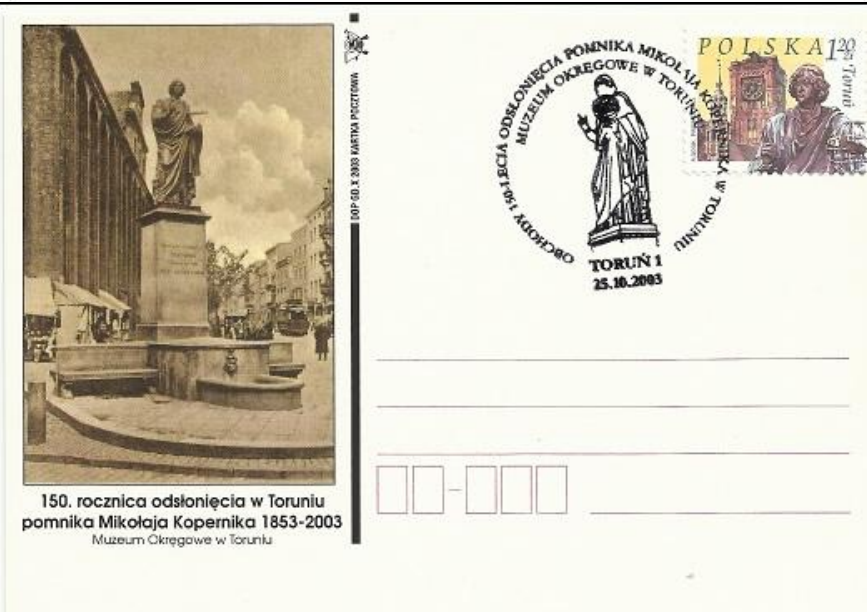
Element graficzny stosowany na datowniku okolicznościowym w dniach 13 i 19 lutego 1970 r. w UP Toruń 2 z okazji Wieczornicy Kopernikańskiej, zorganizowanej przez Muzeum Okręgowe (Myśl: 70 030, proj. J. Pietrzyk)

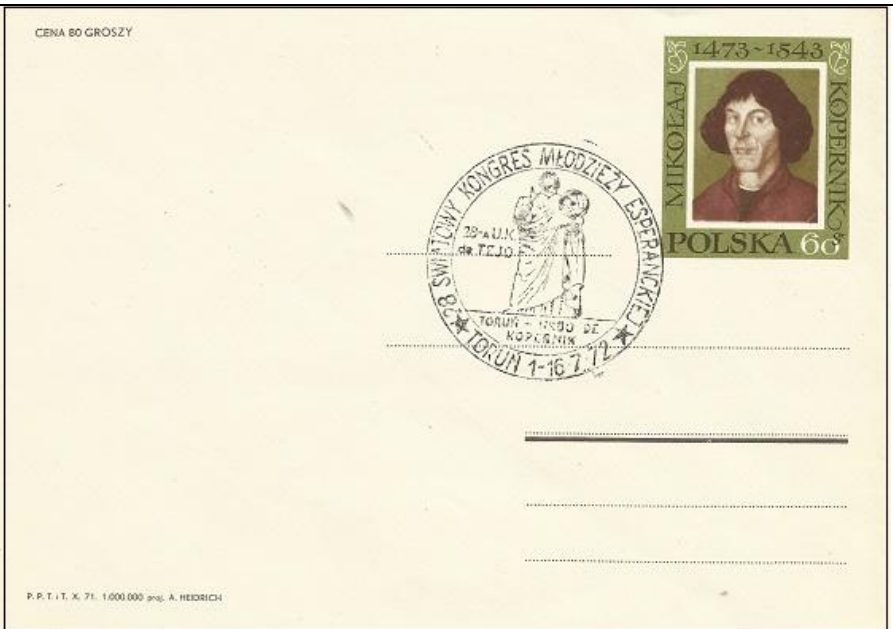
Z okazji centralnej inauguracji przez Polski Związek Filatelistów w Toruniu obchodów kopernikańskich w dniu 4.10.1970 w UP Toruń 1 (Myśl: 70 410, proj. N. Kowalski)

Upamiętniając 150 rocznicę odsłonięcia pomnika Mikołaja Kopernika w Toruniu, stosowano w dniu 23.10.2003 r. datownik okolicznościowy (proj. J. Pietrzyk)

Odbywający się w Toruniu w dniu 16.07.1972 roku 28 Światowy Kongres Młodzieży Esperanckiej UP Toruń 1

Nakładka mechaniczna dla upamiętnienia 500 rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika, stosowana w okresie od 19 lutego do 31 grudnia 1973 roku przez UP Toruń 2 (Myśl: 73 301, proj. J. Pietrzyk)

Rysunek datownika okolicznościowego stosowanego w UP Toruń 1 od I do XII 1960 przedstawia ratusz Toruński z widocznym pomnikiem Mikołaja Kopernika. Po lewej stronie napis: Mówią wieki (Myśl: 60 003) Uwaga: datownik był stosowany również w roku 1966

Stosowany datownik okolicznościowy w dniu 9.05.1978 UP Toruń 1 (Myśl: 78 059, proj. J. Kowalska)

ARBITARIUM

Planetarium Toruń

Planetarium im. Władysława Dziewulskiego w Toruniu zostało uroczycie otwarte 17 lutego 1994 roku, a pierwszy publiczny pokaz odbył się 2 dni później, w rocznicę urodzin Kopernika. Premierowy seans nosił tytuł „A jednak się kręci”. Tytuł ten stał się w pewnym sensie wyzwaniem dla nowej instytucji. W tamtych czasach niewielu bowiem wierzyło, że planetarium będzie w stanie funkcjonować bez dotacji z zewnątrz przeznaczonych na utrzymanie instytucji. Cytat „A jednak się kręci” zapisano nawet na projektorze gwiazd, aby przyświecał działalności.

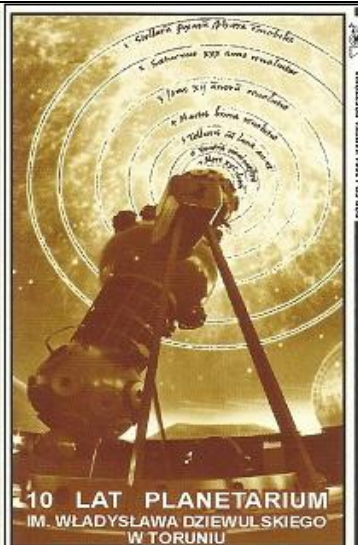
Od tamtej chwili na sali projekcyjnej przybyło wysokiej klasy sprzętu do prezentacji. Blisko 70 profesjonalnych rzutników nie wyświetla dziś tylko pojedynczych slajdów. Już od maja 1995 roku są one łączone w panoramy, a w kwietniu 1997 r. powstał pierwszy w Polsce system „all-sky”, pozwalający na pokrycie obrazem slajdów całej kopuły. Dzięki temu, oglądając seanse, można mieć wrażenie przebywania wewnątrz gwiazdnych mgławic, w ciągu kilku chwil możemy „postawić nogę” na Księżycu, czy też przelecieć przez pierścienie Saturna. System ten umożliwia prezentację nie tylko obiektów astronomicznych. Z łatwością odbędziemy wirtualny spacer po toruńskiej Starówce i zajrzymy do wnętrza tutejszych kościołów.

Udoskonalono system dźwięku i dziś muzyka może dochodzić do widzów ze wszystkich stron, nawet spod foteli. Toruńskie Planetarium było krajowym pionierem w wykorzystaniu projektora video, bowiem od listopada 1997 roku seanse wzbogacone są w animacje i prezentacje video. Tylko zajmujący centralne miejsce na sali projektor gwiazd Zeiss RFP pozostaje od początku ten sam i wciąż daje jeden z najpiękniejszych obrazów nocnego nieba.

Klasycznie rozumiane Planetarium (sala projekcyjna pod kopułą) rozszerzyło swoją ofertę i dziś jest prawdziwym Centrum Popularyzacji Kosmosu "Planetarium - Toruń". Pokazy nie są już jedyną formą popularyzacji astronomii. W dniu 26 czerwca 2005 roku w budynku otwarto pierwszą interaktywną wystawę - salę Orbitorium. 22 kwietnia 2012 roku dołączyła do niej kolejna wystawa - sala Geodium.

Ze wszystkich trzech atrakcji mogą korzystać zarówno widzowie indywidualni, jak i zorganizowane grupy. Planetarium czynne jest przez cały rok. Stało się jedną z najpopularniejszych atrakcji turystycznych Torunia i regionu. Jest też jednym z najliczniej odwiedzanych planetariów w Europie, frekwencją bijąc na głowę inne, nawet większe obiekty. Autorskie pomysły, niepowtarzalne pokazy tworzone według własnych scenariuszy i materiałów wizualnych oraz niezapomniany klimat Torunia - miasta Mikołaja Kopernika to główne, choć nie jedyne powody sukcesu.

Z okazji 10-lecia Planetarium w Toruniu stosowano datownik okolicznościowy UP Toruń 1 w dniu 17.02.2004

17.02.2004 TORUŃ 1

Pomnik Flisaka

W zachodniej części Rynku Staromiejskiego znajduje się odsłonięta w 1914 roku studzienka ze statuetką flisaka otoczonego przez osiem żab. Kompozycja ta, umiejscowiona pierwotnie na dziedzińcu ratusza, a następnie wielokrotnie przenoszona w inne miejsca, symbolizuje związek Torunia z Wisłą.

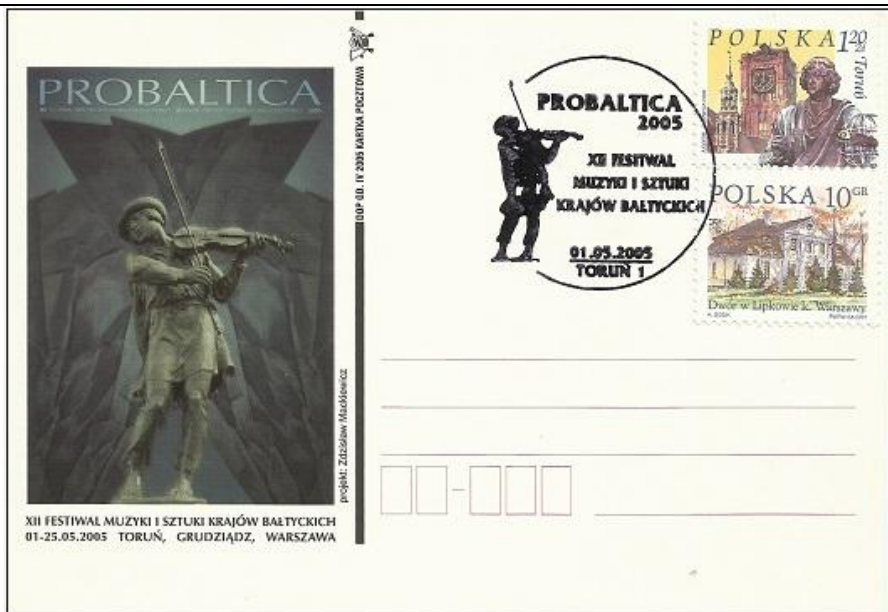
Przez kilka stuleci, aż do XX wieku, ta najdłuższa polska rzeka stanowiła niezmiernie ważny szlak handlowy i warunkowała rozwój miasta. Ubodzy flisacy, którzy zajmowali się spławianiem rozmaitych surowców z Małopolski i Mazowsza w dół Wisły, byli częstymi gośćmi w Toruniu, zwłaszcza w czasie zaborów, gdy położone nad prusko-rosyjską granicą miasto było siedzibą urzędu celnego. Spędzając większość swego życia na tratwach, rzecznicy marynarze wytworzyli specyficzną gwara, obyczajowość i kulturę, niegdyś spotykaną w Toruniu, a dziś znaną jedynie z literatury i archiwalnych fotografii.

Ze studzienką wiąże się popularna legenda o biednym flisaku, który przybył do Torunia w czasie, gdy miasto opanowane było przez plagę żab. Nikt z mieszczan i odwiedzających ich gości nie zdołał przegnać płazów. Próby takiej nie zamierzał nawet podejmować flisak Iwo, któremu zależało jedynie na tym, by na toruńskim rynku swoją grą na skrzypkach zarobić trochę grosza. Zdziwił się bardzo, gdy na dźwięk jego melodii otoczyły go tysiące żab - zwierzęta wyszły ze swych kryjówek i otoczyły flisaka, wsłuchując się w grę prostych, drewnianych skrzypiec. Nie przerywając koncertu Iwo przesunął się kilka kroków i zobaczył, że zauroczone żaby podążają jego śladem, nawet gdy odchodzi coraz dalej od staromiejskiego rynku. Cały czas grając, trafił w końcu flisak za bramy miasta, w pobliże dużego stawu, do którego wrzucił niewybrzmiałe jeszcze skrzypce. Zasłuchane w nich żaby wskoczyły natychmiast do wody i nigdy już nie wróciły do toruńskiego Starego Miasta.

Za swój czyn Iwo otrzymał od tutejszego burmistrza sowitą nagrodę. Wdzięczni mieszkańcy na pamiątkę wspomnianych wydarzeń ufundowali studzienkę przedstawiającą flisaka otoczonego przez żaby. Podobno mają one szczególną moc spełniania marzeń - wystarczy tylko pomyśleć życzenie i jednocześnie dotknąć grzbietu żabki. Niewykluczone, że któraś z nich zmieni się w przystojnego księcia...

Z okazji Festiwalu Sztuki Krajów Bałtyckich "PROBALTIKA" stosowano datownik okolicznościowy przedstawiający pomnik flisaka w roku 2001, 2002, 2003, 2005
UP Toruń 1

W części ilustracyjnej pracy konkursowej na projekt kartki pocztowej "Unia Europejska - Agata Dzielska lat 16 umieściła pomnik flisaka

41. Młodzieżowy Konkurs Filatelistyczny
Finał Ogólnopolski
"Unia Europejska" Toruń 3-6.07.2003.

Agata Dzielska lat 16

Toruńskie Pierniki

Najstynniejszym produktem wytwarzanym w Toruniu są pierniki toruńskie. Tradycja wypieku w mieście Kopernika tych aromatycznych ciastek jest niemal tak długa jak historia Torunia. Mówi się, że żaden z gości naszego miasta nie może wyjechać z Torunia bez piernika.

Do wyrobu toruńskich pierników używana jest najwyższej jakości mąka i wyjątkowy w smaku miód, w które obfitują jedynie nadwiślańskie lasy i pola wokół Torunia, oraz orientalne przyprawy korzenne.

W dawnych czasach, piękny, stary hanzeatycki Toruń położony był na skrzyżowaniu najważniejszych europejskich szlaków handlowych. Dzięki temu bez problemu z krajów Lewantu przywożono tu część składników niezbędnych do wyrobu pierników: imbir, goździki, cynamon, kardamon, gałkę muszkatołową itd.

Toruńscy mistrzowie piernikarstwa zazdrośnie strzegli tajemnicy receptur wypiekanych przez siebie pierników. Przepisów strzeżono nie tylko przed konkurencją z Norymbergii czy Królewca, gdzie podjęto próby odtworzenia doskonałego smaku pierników z Torunia - lecz także przed piernikarzami z samego Torunia. Podobnie jak to jest z winami pochodzącymi z najlepszych winnic Francji czy Włoch, wystarczyło jedynie skosztować toruńskich pierników, by po wysublimowanym smaku rozpoznać, z której toruńskiej wytwórni pochodzą. Obecnie jedynym bezpośrednim spadkobiercą i kontynuatorem wielkiej toruńskiej tradycji piernikarskiej jest Fabryka Cukiernicza "Kopernik" S.A., która założona została w 1760 roku przez Jana Weese.

Współczesne technologie wyrobu pierników opierają się na starych recepturach i metodach, których bezpośrednia tradycja sięga doświadczeń mistrzów piernikarskich z wieku XVI. Pierniki z Torunia, jako jedyne prawdziwe, sprzedawane są między innymi we wszystkich krajach Unii Europejskiej, Kanadzie, USA, Kuwejcie, Izraelu i Japonii. Ze względu na ich smak i jakość już od średniowiecza datuje się zwyczaj obdarowywania znamienitych gości, specjalnie na tę okazję zaprojektowanymi i wypieczonymi piernikami. Taki podarunek otrzymał w Toruniu papież Jan Paweł II, pierniki wręczano także w darze odwiedzającym miasto prezydentom państw, cesarzom, królom, zdobywcom nagrody Nobla.

Do historii przeszedł piernik wypieczony w 1778 roku dla carycy Katarzyny, który miał ok. 2 metrów długości i był gruby na 30 cm.

Papież Jan Paweł II otrzymał od delegacji toruńskich piernikarzy okolicznościowy piernik wypieczony w kształcie układu heliocentrycznego znanego z dzieła Mikołaja Kopernika "De Revolutionibus...".

Szczególnie głębokie znaczenie mają wręczone w Walentynki piernikowe serca. Toruńskie pierniki uwielbiał Fryderyk Chopin. W sierpniu 1825 roku poświęcił im nawet list do przyjaciela:

"(...) ale zostawiwszy Kopernika, który urodził się w Toruniu, zacznę o pierniku toruńskim. (...) Podług zwyczaju tutejszego piernikarzy, sklepy do pierników są to sienie kamienic obstawione skrzyniami na klucz dobrze zamykanymi, w których rozgatunkowane, w tuziny ułożone pierniki spoczywają. (...) więcej opowiem, gdy się zobaczymy, ale to Ci napiszę, iż największą impresję, czyli alias wrażenie, pierniki na mnie uczyniły. Widziałem ją, prawda, i całą fortyfikację ze wszystkich stron miasta, ze wszystkimi szczegółami, (...) prócz tego kościoły gotyckiej budowy, od Krzyżaków fundowane, z których jeden 1231 roku zbudowany. Widziałem wieżę pochyłą niczym w Pizie, ratusz sławny, tak zewnątrz jako i wewnątrz, którego największą osobliwością jest to, że ma okien ile dni w roku, tyle sal ile miesięcy, tyle pokoi ile tygodni, a wież ile pór roku i że cała budowla onego jest jak najwspanialszą, w guście gotyckim. To jednak nie przechodzi pierników, oj pierników (...)"

Jeden ze współcześnie produkowanych w Toruniu pierników na cześć F. Chopina nazwano "Scherzo" ("Żart").

W dawnych wiekach toruńskie pierniki wypiekane były między innymi w kształcie karet, herbów, rycerzy, mieszczan i mieszczek w trakcie zajęć, serc, a przede wszystkim Katarzynek, które są jednymi z najstynniejszych toruńskich pierników. Historia milczy, kto wymyślił piernik o tym kształcie i dlaczego ma on tę nazwę, ale istnieje kilka pięknych legend. W jednej z nich, piernik o charakterystycznym kształcie i nazwie wymyślił młody, skromny czeladnik, który był zakochany w pięknej Katarzynie - córce swojego mistrza piernikarskiego - po to, by zdobyć tak serce ukochanej, jak i uznanie przyszłego teścia.

W formie katarzynki stosowany datownik stały ozdobny ze zmienną datą od 2008.04.01. do 2008.12.31. stosowany z okazji 775 -lat Torunia w UP Toruń 1

Katarzynka na datowniku okolicznościowym z okazji 85-lat ruchu filatelistycznego w Toruniu UP Toruń 1 13.12.2008

Historia poczty w Toruniu

Toruń posiada duże i długie tradycje pocztowe.

Najstarsze poczty przebiegające przez dzisiejszy Toruń datuje się na czasy panowania Bolesława Chrobrego. Posłannictwem państwowym zajmowali się komornicy królewscy, korzystający z podwód, koni i wozów ludności miejscowej. W późniejszych okresach poczty te były wspomagane przez powstające od XIII wieku przy kancelariach miejskich miejskie służby posłańcze. Natomiast nieliczne miasta królewskie, do których od 1466 roku należał Toruń, zobowiązane były do świadczenia podwód. W 1576 roku Stefan Batory zwołał do Torunia sejm walny, gdzie uchwalono m.in. ustawę o podwodach, która regulowała nowy sposób poboru pieniędzy za utrzymanie poczty.

W XIV wieku oprócz posłannictwa królewskiego ("państwowego"), rozwijała się korespondencja między miastami pruskimi. Z zachowanych 12 takich pism wysłanych w XIV wieku, aż 10 wysłał Toruń.

W XV wieku, gdy między miastami hanzeatyckimi kursowali stali posłańcy miejscy, Toruń miał specjalne połączenie przez Gdańsk z trasą prowadzącą z Hamburga przez Lubekę, Rostok, Szczecin, Koszalin, Słupsk, Gdańsk, Królewiec do Rygi.

Cała korespondencja już od XIII wieku przechodziła przez kancelarię miejską, w której zatrudniony był m.in. sekretarz i pergamiennik.

W 1562 roku przedłużono trakt królewskiej Poczty Polskiej z Krakowa przez Warszawę do Wilna, a Toruń został z nim połączony przez specjalnego posłańca.

W 1573 roku utworzono stałe połączenie między Wrocławiem, Poznaniem, Toruniem i Gdańskiem, a w 1604 roku Rada Miejska Gdańska, w porozumieniu m.in. z Toruniem, wydała Ordynację Poczтовую (jedną z najstarszych w Europie), wg której wymiana listowa odbywała się w odstępach tygodniowych, a do obsługi trasy zatrudniano 4 posłańców (z czego 2 toruńskich), którzy przebywali ją w czasie 9 dni latem i 12 zimą.

W 1629 roku Toruń uzyskał nowe połączenie na trasie Lwów - Zamość - Lublin - Kazimierz Dolny - Warszawa - Toruń - Gdańsk. Przez wszystkie okresy Toruń miał bardzo ważną rolę - był zobowiązany do przesyłania pism z miast Prus Królewskich na dwór do Krakowa, potem do Warszawy.

Rok 1650, gdy utworzono przy ul. Rabińskiej 120 (ob. nr 3) posthalternię, datuje się za początek współczesnej poczty toruńskiej. W 1654 roku - po oficjalnym przyłączeniu Torunia do poczty powszechnej, ustanowionej dla Prus Królewskich - dekretem królewskim otworzono tam stację pocztową. Tutaj zatrzymywały się wozy pocztowe, dylizanse na wymianę koni i korespondencji.

Na początku lat 60. XVII wieku ustanowiono w Toruniu urząd polskiej poczty.

Pierwszym toruńskim pocztmistrzem został Salomon Heintze, a kierownikiem poczty Jakub Kazimierz Rubinkowski. W drugiej połowie XVIII wieku personel składał się z pocztmistrza, dwóch sekretarzy, pisarza i listonosza.

W czasie Księstwa Warszawskiego (1807-1813) poczta Księstwa obsługiwała szlak Warszawa - Toruń - Gdańsk, a poczta pruska szlak Poznań - Toruń.

Od 1812 roku, poczta toruńska pełniła funkcje poczty granicznej, gdzie obok urzędnika polskiego był także urzędnik pruski. Poczcie toruńskiej podlegały wtedy: zarząd pocztowy w Brodnicy i ekspedycje w Chełmży, Golubiu, Górznie i Kowalewie, a skład osobowy stanowili: dyrektor, kasjer, sekretarz, pisarz, mistrz wozowy, listonosz, goniec wiejski. Poczta toruńska prowadziła wówczas dwie wymiany dziennie na trasach: Toruń - Chełmża - Łubianka - Grudziądz - Kwidzyn - Malbork - Gdańsk, Toruń - Nowe Miasto, Toruń - Poznań, Toruń - Berlin, Toruń - Służewo (stacja graniczna prusko-rosyjska na trasie do Warszawy).

W 1818 roku urząd pocztowy umieszczono w dawnym pałacu Samuela Luthera Gereta z połowy XVIII wieku na Rynku Staromiejskim, w miejscu, gdzie w latach 1881-1884 wg projektu Johanna Otzena wybudowano istniejący do dziś neogotycki gmach poczty głównej. Gmach ten stoi też na miejscu XVIII-wiecznej gospody Pod Białym Orłem (później Hôtel de Varsovie, następnie Sanssouci). Od momentu uzyskania przez Toruń kolejowego połączenia z Warszawą (1862 r.) malała liczba gości i kursów dylizansowych, które ograniczają się teraz jedynie do szlaków podmiejskich. Wtedy też powstały nowe urzędy: w Pędzewie, Ostaszewie i na Dworcu Głównym - istniejący do dziś "Toruń 2".

Już w końcu XIII wieku listy wysyłane przez kancelarię z miasta były zamykane i uwierzytelniane pieczęciami z miejskim herbem; ważną korespondencją, np. na dwór królewski, zamykano pieczęcią sekretną o średnicy 53 mm, w której polu widnieje płaskorzeźba św. Jana Chrzciciela, patrona miasta, a w otoku legenda: "Secretum Burgensium in Thorun". Pieczęć ta znana jest z wielu dokumentów, począwszy od 1339 roku. Po przyłączeniu Torunia do Polski w 1457 roku zmieniono nieco pieczęć.

Król Stanisław August Poniatowski wprowadził Instrukcję dla Ichmości Panów Pocztmistrzów, która zalecała stosowanie stempli i pieczęci nadawczych na listach. Spośród niewielu urzędów stosujących się do zaleceń, w XVIII wieku w Prusach Królewskich wyłącznie toruński urząd je stosował.

**Znaczek personalizowany z roku 2009,
Wydawca: Rejonowy Urząd Poczty w
Toruniu**

Cp. 843 - 25.08.1983

XIV Ogólnopolska Wystawa

Filatelistyczna "Toruń 83"

Proj. St. Małecki

Zamieszczone na obu znakach

popiersie J.K. Rubinkowskiego,

opracowane zostało w oparciu o

oryginalny jego portret z epitafium

znajdującego się w Katedrze św.

Janów

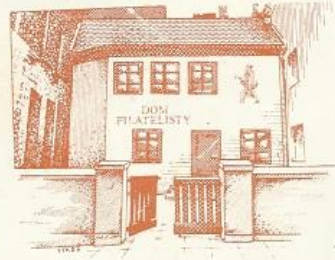
Kartka pocztowa JAKUB KAZIMIERZ RUBINKOWSKI

Herb rodziny Rubinkowskich

Z okazji nadania Domowi Filatelisty w Toruniu imienia Jakuba Kazimierza Rubinkowskiego UP Toruń 1 12.11.1988 proj.

350 lat Poczthalterni Toruńskiej - Pokaz Filatelistyczny UP Toruń 1 - 04.12.2002

350-lecie
POSTHALTERNI TORUŃSKIEJ
SIEDZIBA OKRĘGU TORUŃSKIEGO PZF

50 lat

350 LAT POSTHALTERNI TORUŃSKIEJ

POKAZ FILATELISTYCZNY
04.12.2000 TORUŃ 1

**Datownik okolicznościowy stosowany
z okazji 360 lat Poczty w Toruniu
UP Toruń 1 - 18.10.2010**

Filatelistyka Toruńska

Bolesław Szymański, Wojciech Lewandowski (zarys historyczny)

90 lat to piękny jubileusz, to szmat historii filatelistyki toruńskiej, nierozzerwalnie związanej z historią związanej z historią filatelistyki polskiej, także związanej z dziejami Polski.

W latach dwudziestych ubiegłego wieku w okresie dewaluacji polskiej marki nastąpiła też spekulacja różnymi znaczkami pocztowymi.

Chcąc temu zapobiec miejscowi filателиści postanowili powołać swój Związek.

I tak 15 marca 1923 r. członkowie - założyciele /9 osób / uchwaili jednomyślnie założyć Związek Filatelistów.

Staraniem władz Związku było zachęcenie członków i sympatyków do zbierania polskich znaczków / marek / i innych państw z intencją, aby wystąpić przed ogółem zbieraczy, organizując wystawy.

Te działania są dzisiaj nadal aktualne.

Dla utrwalenia zainteresowań filatelistycznych, członek Związku Henryk Kamiński wydaje w latach 1925-1929 wspaniałe jak na ówczesne czasy czasopismo „Ilustrowany Przegląd Filatelistyczny”. Okupacja niemiecka przerywa na długi czas wspaniałe rozwijający się Związek. Jednak idea związana z znaczkami zwycięża i w dniu 8 lipca 1946 r. działacze toruńscy reaktywują Związek Filatelistów w Toruniu.

Z chwilą utworzenia 11 listopada 1950 r. Polskiego Związku Filatelistów w uznaniu wzniesionego wkładu w filatelistyce polskiej w Toruniu powołano Oddział PZF, który istniał do 31.12.1969 r. – Ponieważ Walny Zjazd PZF 14.10.1969 r. podjął decyzję o przyłączeniu Oddziału do Okręgu Bydgoskiego PZF.

Ponowną samodzielność jako Okręg toruńscy filателиści otrzymują 1 stycznia 1979 r. decyzją ZG PZF z marca 1979 r.

W okresie 90 lat istnienia – Związkiem Oddziałem, Okręgiem kierowali niżej wymienieni prezisi:

Stanisław Krzyżanowski (1923 i 1925)

Józef Zawirowski (1924)

Stanisław Kaczyński (1926-1927)

Stanisław Szepetys (1928)

Marian Niklewski (1929-1939, 1946-1950, 1957-1960)

Stefan Walichniewicz (1951-1956)

Jan Sawczak-Knihinicki (1961-1970)

Maksymilian Laskowski (1971-1973)

Lech Popielewski (1973-1998)

Bolesław Szymanski (1999-2011)

Wojciech Lewandowski (2011-nadal)

Z ważniejszych wydarzeń w 90-cio leciu warto odnotować:

1925 – Uchwalenie statutu Związku Filatelistów w Toruniu, który stał się wzorem dla innych stowarzyszeń filatelistycznych w Polsce

1927 – Związek Filatelistów w Toruniu jest reprezentowany w Międzynarodowej Federacji Filatelistycznej przez Jana Witkowskiego

28.05.1933 – Powołano w Toruniu Zrzeszenie Ogólnopolskiego Związku Stowarzyszeń Filatelistycznych w Polsce

04.12.1938 – Ogólnopolskie uroczystości z okazji XV lecia Związku Filatelistów w Toruniu

04.09.1948 – Zjazd Delegatów i reaktywowanie Związku Stowarzyszeń Filatelistycznych w Polsce

16.10.1954 – uhonorowanie Oddziału przez Ministra Poczty i Telegrafów nowodrukiem znaczka wartości 60 gr. w odmiennej barwie z serii 500-lecie powrotu Pomorza do Polski / drugi egzemplarz tego nowodruku znajduje się w zbiorach Muzeum Poczty/

17.10.1954 – Posiedzenie Plenum ZG PZF połączone z obchodami powrotu Pomorza do Polski

04.10.1970 – Posiedzenie Zarządu Głównego PZF

maj 1973 – Poczta Dylizansowa – „Szlakiem Kopernika” / z Olsztyna przez Grudziądz Wąbrzeźno, Brodnicę, Golub-Dobrzyń, Chełmżę i Toruń do Krakowa /

14.09.1975 – Nawiązanie współpracy z filatelistami ze Schwerina

03.09.1983 – Poczta Gołębia i Poczta Szybowcowa na trasie Toruń – Chełmno

09.09.1983 – Posiedzenie Plenum ZG PZF

10.09.1983 – Konferencja Sprawozdawcza Delegatów na XIII Zjazd PZF

25.03.1995

12.09.1997

08.11.2003

09.04.2011 – Spotkania Ogólnopolskie Klubu Zainteresowań PZF „KOLEJNICTWO”

04.09.1983

30.11.1995

13.05.2000 – Zjazd Ogólnopolski Klubu Zainteresowań PZF „ŚWIĘTY GABRIEL”

15.04.2005 - Symposium "Światowe Dziedzictwo Kultury - UNESCO"

19.10.2006 - Dzień Młodzieży - 85-lat Młodzieżowego Ruchu Filatelistycznego w Toruniu

13.11.2008 - Poczta Szkolna SP nr 11 Filia - Gimnazjum nr 22 - Gmach Główny SP nr 11

18.10.2009 - Poczta Sztafetowa Szlakiem Męczeńskiej Śmierci Ks. Jerzego Popiełuszki Bydgoszcz - Górsk - Toruń - Włocławek

04.12.2009

03.12.2010

02.12.2011

07.12.2012 - Mikołajkowe Spotkanie Filatelistów Okręgu Toruńskiego PZF

11.03.2010 - Symposium "Filatelistyka Uczy, Bawi i Wychowuje"

Toruńska filatelistyka posiada bardzo poważne osiągnięcia w zakresie organizacji wystaw o zasięgu ogólnopolskim:

1933 – II Wszechpolska Wystawa Filatelistyczna

1973 – Krajowa Wystawa Filatelistyczna „TORPHILEX COPERNIKANA”

1983 – XIV Ogólnopolska Wystawa Filatelistyczna „TORUŃ’83”

1995 – Krajowa Wystawa Filatelistyczna „MICHAEL’95”

1999 – Krajowa Wystawa Filatelistyczna „BÓG JEST MIŁOŚCIĄ”

2000 – Krajowa Wystawa Filatelistyczna „MICHAEL’2000”

2002 – Krajowa Wystawa Filatelistyczna „ŁOZA’750”

2006 – Krajowa Wystawa Filatelistyczna „WZDŁUŻ WISŁY-TORUŃ’2006”

2010 - Krajowa Wystawa Literatury Filatelistycznej

Ponadto w latach 1978-1991 zorganizowano X Wystaw Bilateralnych „PHILEX” / Toruń- Schwerin- Russe- Getynga /, oraz w latach 1979 – 2012 XV Okręgowych Wystaw Filatelistycznych, oraz jedenaście Młodzieżowych Wystaw Filatelistycznych.

Sukcesy w pracy z młodzieżą datują się od 1963 r., kiedy to Komisja Młodzieżowa rozpoczęła działalność pod kierownictwem Zygmunta Wiatrowskiego. W tym okresie Komisja jest organizatorem niezliczonej ilości konkursów, pokazów i wystaw filatelistycznych. Młodzi reprezentanci Torunia Zbigniew Michałowski i Jan Piszczek zajmują w finale Konkursu Młodzieżowego „Maraton’65” w obu kategoriach II miejsce zaś w finale KM „Maraton’69” Jacek Piszczek zajmuje III miejsce w grupie młodszej.

Kontynuacja od 1973 r. pracy z młodzieżą owocuje zbiorami i wyróżnieniami. Wśród wystawców młodzieżowych, którzy osiągnęli wysokie wyróżnienia za swoje eksponaty należy wymienić: Dariusza Szymańskiego, Jacka Zielińskiego, Agnieszkę Paczkowską, Wojciecha Wilczewskiego, Marka Lupe, Marcina Stachowiaka.

Dużą pomocą w poznawaniu tajników filatelistyki przez młodych zbieraczy znaczków służył redagowany w latach 1985-1990 przez B. Szymańskiego „Kącik młodych filatelistów” na łamach Dziennika Toruńskiego „NOWOŚCI”. Najbardziej aktywne Młodzieżowe Koło Filatelistyczne nr 2 im. Mariana Niklewskiego w Toruniu istniejące nieprzerwanie od 1974 roku, pod opieką Wojciecha Lewandowskiego i Gabrieli Rumińskiej, aktywnie działa w myśl hasła "Filatelistyka, uczy bawi i wychowuje". Przygotowując młodych adeptów filatelistyki do co rocznych Ogólnopolskich Młodzieżowych Konkursów Filatelistycznych, z bardzo dobrym efektem kilkurotnie z miejscami finałowymi: Antoni Nehring, Paweł Ballo.

Komisja Młodzieżowa wraz z Zarządem Okręgu są organizatorami w dniach 15-27.08.1998r. Finału XXVI Ogólnopolskiego Młodzieżowego Konkursu Filatelistycznego pn. Dzieje oręża polskiego – 45 lat LWP”, oraz w dniach 4-6.07.2003 r. finał 41. Ogólnopolskiego Młodzieżowego Konkursu Filatelistycznego pt. "Unia Europejska".

Okręg Toruński był organizatorem Ogólnopolskiego Klubu Zainteresowań „Historia poczty”, także na terenie Okręgu działała Komisja Ekspertów i Zwalczenia Falszerstw ZG PZF pod przewodnictwem Mariana. Zb. Waysa.

Ponadto na terenie Okręgu działa Grupa Toruńska Klubu Zainteresowań PZF „Święty Gabriel”.

W Okręgu działają liczni publicyści a wśród nich: Marian Zb. Ways, Lech Popielewski, Marian Dorawa, Marian Sytek, Bolesław Szymański, Andrzej Garczyk, Wojciech Lewandowski.

Do grona wybitnych filatelistów toruńskich zaliczają się: Stanisław Krzyżanowski, Ludwik Steinbach, Marian Niklewski, Jan Sawczak-Knihinicki, Lech Popielewski; Marian Zb. Ways.

Godność Członka Honorowego PZF nadano Marianowi Niklewskiemu, Lechowi Popielewskiemu, Marianowi Zb. Waysowi i Bolesławowi Szymańskiemu.

Okręg może poszczycić się wystawcami klasy światowej to: Lech Popielewski, Józef Zieliński, Marian Zb. Ways.

Filateliści Okręgu biorą aktywny udział w życiu społeczno - kulturalnym swojego miasta organizując wystawy filatelistyczne dla uświetnienia 700, 750, 775 i 777 rocznicy nadania Toruniowi praw miejskich /1933,1983, 2008 i 2010r./a także dla uświetnienia 500-lecia urodzin Mikołaja Kopernika /1973 r./ oraz dla uświetnienia pielgrzymki Honorowego Obywatela miasta Torunia Jana Pawła II /1999r/.

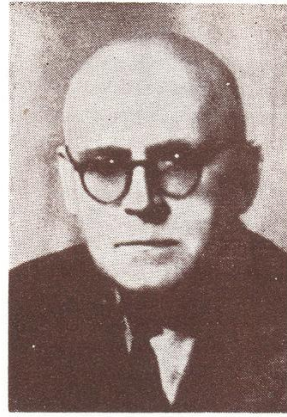
Okręg Toruński PZF został zaproszony do udziału w Targach Wydawnictw, Poligrafii i Wyposażen Bibliotek „ŚWIAT KSIĄŻEK”. Były one organizowane w dniach 2-5.10.1999 r. przez Międzynarodowe Targi Pomorza i Kujaw oraz Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Targi odbywały się pod patronatem władz wojewódzkich i miejskich, a opiekę medialną nad ŚWIATĘ KSIĄŻEK pełnił Magazyn Literacki. Mieliśmy tam stoisko informacyjne w zamian za przygotowanie wystawy filatelistycznej poświęconej tematyce religijnej, która była uzupełnieniem propozycji wydawnictw katolickich, oraz wystawy Historia Poczty, która była uzupełnieniem stoiska Poczty Polskiej. W dniu 3.10.1999 r. kol. Marian Zb. Ways wygłosił referat: „Rozpoznawanie znaków pocztowych po przebytej reperacji”. Informacje o wystawie (pokazie) i Okręgu Toruńskim PZF były umieszczone w katalogu targowym.

Filateliści Okręgu brali udział w pokazie filatelistycznym z okazji „350-lecia Posthalterni Toruńskiej” zorganizowanym przez Rejonowy Urząd Poczty w Toruniu w dniach 4.12.2001 r. i 360lecia w dniu 18.10.2010, a także w uroczystościach zorganizowanych przez RUP w Toruniu w dniu 31.01.2003 r. z okazji wydania znaczka pocztowego, serii Miasta Polskie, prezentującego miasto Toruń i wprowadzenia w Toruniu do obiegu znaczka pocztowego serii "Dziedzictwo Kulturowe Świata - Polska" - Katedra św. Janów 20.10.2004r.

W dniu 17.05.2003 r. członkowie Związku wzięli udział w dyskusji pt." Filatelistyka w Europie", zorganizowanej w ramach toruńskiego Forum Europejskiego przez Urząd Miasta Torunia.

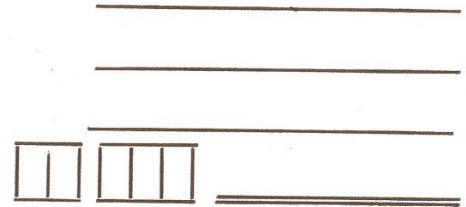
W 1986 r. Okręg pozyskał od władz miejskich w ramach dzierżawy budynek przy ul. Rabiańskiej 1/3, który stanowił ongiś część budynku POSTHALTERNI. Niestety współczesna sytuacja ekonomiczna miasta spowodowała konieczność opuszczenia przez Nas tego budynku w 2002 r. W zamian otrzymaliśmy lokal przy ul. Kopernika 33 gdzie mieści się: bogato wyposażona biblioteka, sala narad i spotkań oraz biuro Okręgu.

Marian Niklewski (1900 - 1970),
współinicjator utworzenia w roku
1933 Związku Stowarzyszeń
Filatelistycznych w Polsce raz w roku
1950 Polskiego Związku Filatelistów,
następnie jego członek honorowy,
współorganizator środowiska
filatelistycznego w Toruniu jak
również wieloletni jego prezes.
Okolicznościowa kartka (proj.
L. Popielewski i M. Dorawa), oraz
stosowany datownik okolicznościowy
UP Toruń 1 w dniu 14.10.1984 (proj.
N.Kowalskiego)

MARIAN NIKLEWSKI

P Z F O /TORUŃ, ZEZWOLENIE NR 10/84, NAKŁAD 1500 szt.

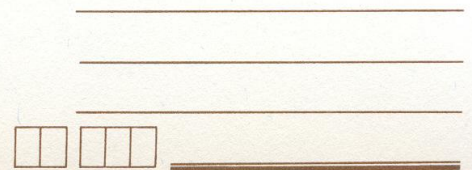

Cp. 923 (proj. M. Piekarski)
30.04.1986 rok, znak opłaty portret
M.Niklewskiego

kartka pocztowa

**Działacz polskiego
ruchu filatelistycznego**

**XIV Zjazd
Polskiego Związku
Filatelistów
1986. 05. 04 - 05
Poznań**

PPTIT - IV 1986 r. nakład 200.000 proj. M. Piekarski

**Datownik okolicznościowy stosowany
UP Toruń1, patron Młodzieżowego
Koła Filatelistycznego nr 2 w Toruniu -
Marian Niklewski**

Literatura :

1. *Poczta i filatelistyka w Toruniu – Wydawnictwo ASZDAK Toruń 1994.*
2. *Encyklopedia Filatelistyki – Wydawnictwo Naukowe PWN W-wa 1993.*
3. *Katalog Polskich Znaków Poczтовых „Fischer 2010” tom. II. "Fischer 2012" tom I*
4. *A. Myślicki Katalog Polskich Stempli Okolicznościowych KAW W-wa.*
5. www.torun.pl
6. www.pzftorun.pl

Opracowanie Wojciech Lewandowski